

BELEIDSNOTA TOERISME EN RECREATIE

DRONTEN, september 2008

COLOFON

Gemeente Dronten
Afdeling Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling
Postbus 100
8250 AC Dronten
Website: www.dronten.nl
Telefoon: 0321-388911

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	4
1. Inleiding	5
2. Algemene context	6
2.1 Definitie toerisme en recreatie	6
2.2 Trends toerisme en recreatie	6
2.3 Overige trends en ontwikkelingen	8
3. Dronten 'Wat zijn we'?	10
3.1 Dronten.....	10
3.2 Huidig aanbod toerisme en recreatie Dronten	11
3.2.1 De kernen.....	11
3.2.2 Dagrecreatie.....	11
3.2.3 Waterrecreatie.....	13
3.2.4 Verblijfsrecreatie.....	15
3.2.5 Cultuur.....	15
3.2.6 Horeca, detailhandel en evenementen	16
3.3 Economische betekenis huidig aanbod.....	17
3.4 Organiserend vermogen	19
4. Context beleid toerisme en recreatie	21
4.1 Europees beleid.....	21
4.2 Rijksbeleid	21
4.3 Provinciaal beleid	23
4.4 Gemeentelijk beleid	24
4.5 Lokaal beleid omliggende gemeenten	26
4.6 Natuurwetgeving en richtlijnen.....	27
4.7 Integrale Inrichting Veluwe Randmeren	30
5. Wat betekent dit alles voor Dronten?	31
5.1 SWOT-analyse toerisme en recreatie gemeente Dronten.....	31
5.2 Vragenlijst.....	32
6. Aanbevelingen	34
6.1 Hoofdpunten	34
6.2 Rol gemeente	35
6.3 Actievoorstellen	35
6.3.1 Organisatorisch kader en randvoorwaarden.....	35
6.3.2 Verbinding randmeren en kernen	37
6.3.3 Recreatieve woonomgeving	39
6.3.4 Randmeren	40
6.3.5 Ketelhaven	40
6.3.6 Kamperhoek.....	41
6.3.7 Agrarisch middengebied.....	41
7. Financiën	42
7.1 Kostenoverzicht	42
7.2 Financiële consequenties actieplan toerisme en recreatie.....	45
7.3 Procedure	45
Literatuur	47
Bijlagen	49
Bijlage 1 Vrije tijd	49
Bijlage 2 Overzichtskaart stranden en voorlanden.....	50
Bijlage 3 Overzicht verblijfsaccommodaties	51
Bijlage 4 Bestemmingsplan buitengebied	52
Bijlage 5 Flora- en faunawet	54
Bijlage 6 Vragenlijst toeristisch/recreatieve ondernemers.....	55
Bijlage 7 Verstuurde en geretourneerde vragenlijsten	58
Bijlage 8 Toetsingskader initiatieven.....	60
Bijlage 9 Overzichtskaart zonering	61
Bijlage 10 Lopende projecten en visies	62
Bijlage 11 Gemeentelijke rollen en mogelijkheden	64

Lijst van afkortingen

APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
BART	Beleids- en Actieplan Recreatie en Toerisme
B&B	Bed & Breakfast (bed & ontbijt)
CAH	Christelijke Agrarische Hogeschool
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CKV	Cultureel Kunstzinnige Vorming
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
IIVR	Integrale Inrichting Veluwe Randmeren
IVN	Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN consulentchap Flevoland)
KNBLO	Koninklijke Nederlandse Bond Lichamelijk Oefening (Wandelsportorganisatie)
KWF	Koningin Wilhelmina Fonds
LNv	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland
NET	Nationaal Evenementen Terrein
NM	Natuurmonumenten
NIBI	Nederlands Instituut voor Biologie
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OMFL	Ontwikkelings Maatschappij Flevoland
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Staatsbosbeheer
STIP	Stichting Toeristisch InformatiePunt
SWOT	Strength, Weakness, Opportunity, Threat (sterkte, zwakte, kans, bedreiging)
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VTa	Vernieuwde Toeristische Agenda
V&W	Verkeer en Waterstaat
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WOR	Wet op de Openlucht Recreatie

1. Inleiding

Aanleiding

In juli 2007 is de nieuwe visie "Dronten ontdek die ruimte. Toekomstvisie 2025" vastgesteld, waarin wordt weergegeven wat voor gemeenschap Dronten in 2025 wil zijn. Door middel van zeven ruimtelandende perspectieven geeft het gemeentebestuur met de visie richting aan de toekomst. Één van deze perspectieven is: "Dronten: uitvalsbasis voor kleinschalige en grootschalige recreatie en toerisme". In 2025 moet toerisme en recreatie een toonaangevende sector zijn in Dronten. De gemeente Dronten behoort dan tot een van de gezichtsbepalende groene longen van Nederland. Vele inwoners zullen werkzaam zijn in deze sector. Naast dit speerpunt zijn er nog vier andere perspectieven die aansluiting vinden bij de toeristisch-recreatieve sector zoals de recreatieve woonomgeving, de verbreding van de landbouwsector, een museum en nautisch centrum en een strategische visie voor het gebied Dronten-Ketelhaven-Roggebot-randmeren. Toerisme en recreatie staan dus duidelijk op de agenda van de gemeente Dronten. Ontwikkelingen in deze sector gaan zeer snel. De vele initiatieven vanuit de markt zijn van belang op ruimtelijk en economisch gebied en geven aan dat de gemeente Dronten een interessante partner is. Vanwege de belangrijke economische functie en het belang voor de inwoners om te leven in een aantrekkelijke leefomgeving heeft het college besloten om het huidige beleidsplan recreatie en toerisme, daterend uit 2001, te herzien en te vernieuwen. Daarnaast kan deze nieuwe beleidsnota toerisme en recreatie goed dienen als onderlegger voor de visie op de Oostrand.

Vraagstelling

Welke visie heeft de gemeente Dronten op het toeristisch-recreatief gebied voor de komende vijf tot tien jaar en op welke wijze kan deze visie worden gerealiseerd?

Doelstelling

De doelstelling van deze nota is:

- Het scheppen van randvoorwaarden, kaderstellend;
- Actief te reageren op initiatieven en ontwikkelingen;
- Adequaaf te participeren in initiatieven;
- Het verhogen van het aantal mensen dat de gemeente Dronten bezoekt voor een dagje uit of meerdaags verblijf. Tevens een aantrekkelijke leefomgeving voor de eigen inwoners te bewerkstelligen.
- Een positieve bijdrage te leveren aan de directe en indirecte werkgelegenheid (met een groei van gemiddeld 5% per jaar) in de gemeente Dronten.

Deze beleidsnota dient antwoord te geven op de volgende vragen:

- Binnen welke context en huidig beleid moet de toeristisch-recreatieve sector geplaatst worden?
- Welke sterke en zwakke punten kenmerken het huidige toeristisch-recreatieve aanbod?
- Welke kansen en bedreigingen in de toeristisch-recreatieve markt kunnen worden geconstateerd?
- Welke integrale ontwikkelingsvisie is, gezien de SWOT-analyse, gewenst voor de gemeente Dronten?
- Welke acties zijn noodzakelijk om de gewenste ontwikkelingsvisie te realiseren?
- Welke rol speelt het gemeentelijke beleid daarin en wat is de rol van de toeristische sector?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zal de algemene context, zoals de trends en ontwikkelingen, van de toeristisch-recreatieve sector beschreven worden. Vervolgens zal in hoofdstuk 3 'Dronten, wat zijn we' het huidige toeristisch recreatieve aanbod belicht worden evenals de huidige economische betekenis en het organiserend vermogen. In het daaropvolgende hoofdstuk zal de context van het beleid en wetgeving op de diverse niveaus aan de orde komen. Op basis van de gegevens in hoofdstuk 2 en 3 zal in hoofdstuk 5 de SWOT-analyse gepresenteerd worden. Dit mondt vervolgens uit in de aanbevelingen en actievoorstellen voor de toekomst in hoofdstuk 6. Vervolgens zal in hoofdstuk 7 in worden gegaan op de financiën.

2. Algemene context

Wat is nu precies toerisme en recreatie? Deze vraag zal aan bod komen in paragraaf 2.1. Vervolgens zal in 2.2 een beschrijving volgen van de huidige trends op demografisch, sociaal-economisch, sociaal-cultureel en toeristisch en recreatief niveau. Deze trends moeten in acht worden genomen bij ontwikkelingen in (het toekomstige) toeristische en recreatieve aanbod. Door deze trends ontstaat er bijvoorbeeld een verandering in de vraag. Tot slot zal in paragraaf 2.3 gesproken worden over andere ontwikkelingen, zoals de komst van de Hanzelijn, waar rekening mee gehouden dient te worden.

2.1 Definitie toerisme en recreatie

Toerisme wordt door het CBS omschreven als: “alle activiteiten van personen die reizen naar en verblijven op plaatsen buiten hun normale omgeving, voor niet langer dan een aaneengesloten jaar, om redenen van vrijetijdsbesteding, zaken en andere doeleinden”¹. Recreatie omvat alle activiteiten die gericht zijn op de eigen ontspanning en plaatsvinden in de vrije tijd (zie bijlage 1). Deze recreatieve activiteiten kunnen plaatsvinden binnen of buiten de eigen woonomgeving. Binnen dagrecreatie is nog het onderscheid te maken tussen dagtochten: “een recreatieve activiteit met een duur van minimaal twee uur”. Bijvoorbeeld museabezoek of een fietstocht. Binnenlandse familie- en vriendenbezoek worden niet gerekend tot recreatieve dagtochten, maar grensoverschrijdende bezoeken wel. Er vindt hier geen overnachting plaats².

2.2 Trends toerisme en recreatie

Diverse trends en ontwikkelingen zijn van invloed op de Nederlandse maatschappij en hebben ook zijn weerslag op de toeristisch-recreatieve sector. Deze ontwikkelingen zorgen er bijvoorbeeld voor dat de ondernemer zich beter op een andere doelgroep kan richten of zijn aanbod/product aan moet passen aan de veranderende wensen van de hedendaagse consument. In deze paragraaf zullen de belangrijke trends beschreven worden.

Demografische ontwikkelingen

Het aantal inwoners in Nederland zal de komende jaren stijgen naar 17 miljoen. Op demografisch gebied zijn er nogal wat veranderingen gaande. Het aantal ouderen neemt sterk toe doordat alle ‘babyboomers’, geboren tussen 1946 en 1964, inmiddels grotendeels de pensioenleeftijd hebben bereikt. Er is dus sprake van vergrijzing. Daarnaast neemt het aantal jonge kinderen relatief gezien af (ontgroening). Deze ontwikkeling heeft met name invloed op de verhouding werkenden en niet-werkenden³. Hoewel de provincie Flevoland een relatief jonge bevolking kent zal deze trend ook in Flevoland zichtbaar zijn. De gemiddelde leeftijd van de bevolking zal dus stijgen en de toeristisch-recreatieve sector zal hier op in moeten spelen. Naast een veranderde opbouw van de bevolking wijzigt ook de gezinssamenstelling van de bevolking. Gezinnen worden steeds kleiner doordat de fase van gezinsvorming later intreedt dan vroeger, onder andere door de langere verblijftijd in het

onderwijssysteem en de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen. Tevens worden in het gezin minder kinderen geboren. Daarnaast neemt het aantal één- en tweepersoonshuishoudens evenals het aantal eenoudergezinnen toe. Er is dus sprake van gezinsverdunding. Activiteiten en voorzieningen moeten dus ook aan de wensen van alleenstaanden of kleinere huishoudens voldoen. Een voorbeeld zou kunnen zijn het aanbieden van aantrekkelijke eenpersoonkamers in een hotel of een aanpassing van de bestaande tariefstructuur zodat de alleengaande niet wordt gediscrimineerd. Tevens wijzigt de bevolkingssamenstelling in Nederland. In absolute en relatieve

zin stijgt het aantal mensen van allochtone afkomst. Nederland ontwikkelt zich tot een multiculturele samenleving. Allochtonen van de tweede generatie hechten minder aan de etnische cultuur dan de

¹ www.cbs.nl

² www.cbs.nl

³ Raad landelijk gebied (2004)

eerste generatie. De verwachting is dat het recreatiegedrag van de 'allochtoon' in de toekomst steeds meer op dat van autochtonen zal gaan lijken⁴.

Sociaal-economische ontwikkelingen

Een belangrijke ontwikkeling op sociaal economisch gebied is de flexibilisering van arbeid. Steeds meer mensen zullen in de toekomst vanuit huis gaan werken, waardoor de grens tussen vrije tijd, zorgtaken en arbeid vervaagt. Bijna de helft van de bevolking van 12 jaar en ouder combineert per week twee of drie verplichtingen (arbeid, huishouden en/of studie) van vijf uur of meer. Mensen hebben dus twee of meer verzorgingsposities waardoor de beschikbaarheid van de vrije tijd in het geding komt. De tijdsindeling bij taakcombineerders is daarom verbrokkelder⁵. Er is sprake van versnippering van de vrije tijd. Het wordt daarom voor consumenten lastiger om activiteiten te ondernemen gedurende een langere aaneengesloten periode. Daarnaast stijgt het aantal beschikbare uren voor vrije tijd sinds enkele jaren niet meer. De Nederlander beschikt gemiddeld over vijfenveertig uur vrije tijd per week. Samenvattend gezegd is vrije tijd de tijd die resteert na aftrek van alle verplichtingen van arbeid, zorg of studie. Vrijtijdsbesteding biedt de mogelijkheid te ontsnappen uit de sleur van de dagelijkse realiteit⁶. Daarnaast zorgt de mobiele telefoon ervoor dat werken en vrije tijd gemakkelijk samenkomen doordat men altijd en overal bereikbaar is. Op deze manier worden vrijetijds- en werkpatronen ook steeds meer verweven. Vrije tijd wordt dus in veel gevallen minder 'vrij'.

Door de grotere mogelijkheden van mobiliteit en de digitalisering, zoals internet, is de wereld 'kleiner' geworden. Consumenten zijn mobieler, weten meer van de wereld en pakken makkelijker het vliegtuig om sneller verder weg te gaan. Op internationaal niveau is er tevens concurrentie voor Nederland als het gaat om vrijetijdsbesteding en vakantiebestemmingen. Door bijvoorbeeld het vliegtuig te pakken kunnen mensen relatief snel naar andere landen reizen. De hoeveelheid vrije tijd per inwoner is immers afgenomen terwijl het aanbod in vrijetijdsbesteding is gegroeid. Dit betekent voor Dronten dat er heel veel concurrentie in het aanbod van vrijetijdsbesteding is en dat een duidelijke profilering en bekendheid met name in Nederland belangrijk is.

Sociaal-culturele ontwikkelingen

Op sociaal-cultureel gebied spelen diverse ontwikkelingen. De mens wordt steeds individueler van aard. Dit wordt ook wel individualisering genoemd. Dit wordt verklaard door de welvaarts groei, ontkerkelijking en informalisering. Mensen conformeren zich niet langer aan tradities, maar gaan hun eigen weg en laten hun eigen voorkeur gelden waardoor diversificatie van de vraag ontstaat. Individuele keuzes en maatwerk worden steeds belangrijker. Het aanbod moet nauw aansluiten bij de

verwachtingen van diverse wensenpakketten waarbinnen consumenten vaak ook nog willen combineren en zappen⁷. Mensen willen korte indrukken en ervaringen opdoen en wisselen snel van beleving naar beleving. De sector kan zich het beste verbreden om tegemoet te komen aan de wensen van zoveel mogelijk individuen en doelgroepen. Daarnaast wordt de consument steeds kritischer. De consument van tegenwoordig is gewend aan alle gemakken van de informatietechnologie. Consumenten kunnen snel informatie verkrijgen via bijvoorbeeld het internet en willen graag gemakkelijk hun weg kunnen vinden. De consument kan zich door het internet makkelijker oriënteren op het aanbod en kan het gemakkelijk vergelijken. Dit heeft dus ook consequenties voor de toeristische sector. Internet zal een steeds grotere rol spelen in online boekingen, reserveringen of informatieaanvragen⁸. De traditionele rol van reisbureaus en de VVV neemt hierdoor af. Door de digitalisering en individualisering zijn

interactieve leer- en werkvormen sterk in opkomst. Consumenten willen niet meer passief iets ondergaan maar actief bijdragen aan belevenissen. Dit zijn allemaal factoren waar de toeristisch-recreatieve ondernemers in Dronten mee te maken krijgen.

Zoals eerder reeds beschreven neemt het aantal senioren toe. De babyboomers behoren momenteel tot de grootste groep van de bevolking. Ouderen bereiken steeds hogere leeftijden, blijven langer vitaal en hebben steeds meer geld te besteden. Ze beschikken over veel vrije tijd en hebben

⁴ Raad landelijk gebied (2004)

⁵ Van der Poel, 2004

⁶ Van der Poel, 2004

⁷ Van der Poel, 2004

⁸ Raad landelijk gebied (2004)

ruime vakantie ervaring. Aansluiting vinden bij deze doelgroep is daarom van groot belang voor de vrijetijdsindustrie. Deze groep wil graag actieve ervaringen opdoen, waarbij service en comfort voorop staan. Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid (ook voor minder validen) zijn daarbij zeker belangrijk.

Ontwikkelingen toerisme en recreatie

In de gehele vrijetijdssector spelen diverse ontwikkelingen. Met betrekking tot toerisme speelt het zakelijke toerisme een steeds grotere rol. Bijna dertig procent van de gemaakte trippen zijn zakenreizen. Dit segment besteedt over het algemeen meer geld en komt vaker nog eens terug bijvoorbeeld met familie⁹. Dronten beschikt echter niet over een zakelijke markt waardoor deze trend voor Dronten niet relevant is. Daarnaast gaan consumenten tegenwoordig vaker en korter op vakantie. De korte vakanties vinden vaak plaats in het voor- en naseizoen. Vooral de korte vakanties worden in Nederland doorgebracht¹⁰. Het is daarom belangrijk dat de ondernemers in Dronten hier rekening mee houden. Als gevolg van het toenemende aantal vakanties nemen ook de bestedingen toe. Tevens gaat de belevingseconomie een steeds groter onderdeel uitmaken van toerisme en recreatie. Consumenten willen in hun vrije tijd het liefst zo snel mogelijk bijzondere dingen beleven en onvergetelijke ervaringen opdoen, omdat tijd schaars is. Emoties, ervaringen, verhalen en fascinatie worden hierin steeds belangrijker¹¹. Mensen zoeken hierbij ook steeds meer naar uitdagingen en extremen. De sector kan hier bijvoorbeeld op inspelen door meer avontuur in het aanbod te brengen. Door de groeiende mobiliteit is er een toename van grootschalige leisure-projecten die vaak aan de rand van stedelijke gebieden ontstaan. Daarnaast treden nieuwe spelers tot de markt toe die tegelijkertijd in meer behoeftes van de klant kunnen voorzien. Een voorbeeld hiervan is retailtainment, een samenvoeging van retail en entertainment, waarbij winkelen vermaak moet zijn. De binnenstad wordt hierdoor steeds meer een vrijetijdsmilieu. Authenticiteit wordt met name steeds belangrijker in binnensteden. Door de komst van alle thematisering, van onder andere Disney, willen consumenten weer 'echte' dingen zien en beleven¹². De belangstelling voor alles wat oprecht en authentiek is neemt toe. Echter authenticiteit wordt regelmatig ook geforceerd ingezet of als instrument gebruikt. Bijvoorbeeld in Maastricht bestaat er speciale wetgeving om de binnenstad er authentiek uit te laten zien. Zo mogen de ondernemers bijvoorbeeld geen plastic stoelen op het terras neerzetten en zijn neonverlichting en rolluiken uit den boze. Dronten zou hier bijvoorbeeld op zijn historie als nieuw land kunnen inspelen. Zeker voor buitenlanders is 'nieuw land' heel bijzonder. Naast al deze actieve tripsjes en belevenissen willen mensen ook onthaasten van alle drukte op het werk en de leefomgeving. Het beleven van rust en ruimte evenals het zoeken van geestelijke verdieping neemt toe. Recreatie, zoals in de bossen Roggebotzand en het Revebos, biedt de consument de gelegenheid te ontspannen en te onthaasten.

2.3 Overige trends en ontwikkelingen

De verwachting is dat de West-Oost as, in ontwikkeling lopend van Alkmaar naar Zwolle, te maken krijgt met een groeiende dynamiek als gevolg van de uitdijende Randstad en de ontwikkeling van de netwerkstad Zwolle-Kampen. Omdat deze dynamiek zich concentreert op ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden er nieuwe eisen gesteld ten aanzien van inrichting, functionaliteit en bereikbaarheid van het gebied. Concrete impulsen ontstaan door de aanleg van de Hanzelijn en de eerste fase van de autoweg N23 tussen Lelystad en Dronten met de verwachting dat deze in 2011 in gebruik genomen zal worden. De Hanzelijn zal vanaf ongeveer 2013

Lelystad per spoor met Zwolle verbinden waarbij Dronten tevens voorzien wordt van een station¹³. Dronten zal hierdoor, zeker met de trein, gemakkelijker bereikbaar zijn. Een grote kans is dat

⁹ NBTC, 2006

¹⁰ Continu Vakantie Onderzoek, 2005

¹¹ Pine & Gillmore, 2000

¹² Mommaas, 2000

¹³ Provincie Flevoland, 2006

nieuwsgierige mensen eens uit de trein stappen om een bezoek te brengen aan Dronten. Goede communicatie over bezienswaardigheden is dan belangrijk.

Op nationaal niveau zijn er veel trends die van belang zijn voor de toeristisch en recreatieve sector. De bevolkingssamenstelling verandert, communicatie verandert (internet en mobiel), mensen worden steeds veeleisender en zijn op zoek naar authenticiteit en belevenissen. Ondanks dat de gemiddelde vrije tijd per week afneemt willen mensen actiever bezig zijn en het liefst activiteiten doen zoals zij dat zelf willen. Naast het actieve en snelle willen mensen ook onthaasten en zijn ze op zoek naar rust. Dit zijn allemaal factoren waar de toeristisch-recreatieve sector in Dronten rekening mee dient te houden. Ontwikkelingen zoals de Hanzelijn en de N23 zullen ook zeker gevolgen hebben voor de toekomst van Dronten. Het zal ook zijn weerslag kennen op de sector toerisme en recreatie.

In het volgende hoofdstuk zal het huidige toeristische en recreatieve aanbod in Dronten evenals de betekenis hiervan beschreven worden.

3. Dronten 'Wat zijn we'?

Waar in het vorige hoofdstuk vooral is gekeken welke trends in acht moeten worden genomen met het oog op de toekomstige ontwikkelingen in de toeristische en recreatieve sector, zal in dit hoofdstuk Dronten centraal staan. In paragraaf 3.1 zal een korte omschrijving worden gegeven van wat Dronten nu is. Vervolgens zal in 3.2 het huidige toeristische en recreatieve aanbod van Dronten beschreven worden wat als basis van het huidige aanbod beschouwd kan worden. Dit aanbod is onderverdeeld in dag-, water- en verblijfsrecreatie, cultuur en horeca, detailhandel en evenementen. In paragraaf 3.3 zal de economische betekenis van het huidige aanbod in Flevoland en Dronten aan bod komen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met het organiserend vermogen van de sector toerisme en recreatie (3.4).

3.1 Dronten

Basisgegevens

De eerste concrete plannen voor Dronten werden pas gemaakt in 1958. Officieel bestaat de gemeente Dronten sinds 23 maart 1971 toen de Tweede Kamer besloot tot de instelling van de gemeente Dronten. Dronten is één van de zes gemeenten van de provincie Flevoland en bestaat uit de kernen Biddinghuizen, Dronten en Swifterbant en woon-agglomeraat Ketelhaven. De totale oppervlakte van de gemeente beslaat 523,86 km² (land 334,35 km², water 89,51 km²) met een totaal aantal inwoners van 38.165 op 1 januari 2007¹⁴.

Landschap

Het maken van nieuwe gronden ten behoeve van de voedselproductie was een van de belangrijkste argumenten voor de Zuiderzeewerken. De bodem van de voormalige Zuiderzee bleek na ontginning een zeer vruchtbare cultuurgrond op te leveren. Het landelijk gebied van de gemeente Dronten bestaat daarom voornamelijk uit akkerbouwgronden en aan de randen richting de randmeren meer uit zandgronden. Naast akkerbouw en veehouderijbedrijven bevinden zich in het landelijk gebied van Dronten ook fruitteelt- en boomteeltgebieden. Het landschap is te karakteriseren als een open grootschalig agrarisch gebied met een dichte bosrand langs de oostelijke randmeren. Binnen het open agrarisch gebied zijn bebouwings- en beplantingsmassa's gesitueerd. Daarnaast zijn er ook lijnvormige beplantingselementen bijvoorbeeld langs belangrijke wegen en waterlopen (Lage Vaart, Hoge Vaart en Knardijk) zijn bosstroken en bomenrijen aangebracht dat zorgt voor een karakteristieke inrichting van het land¹⁵. Ook zijn er in het landschap windmolen concentraties te vinden die zijn opgesteld in rechte lijnen.

Randmeren

De randmeren in de gemeente Dronten zijn lopend van noord naar zuid: Ketelmeer, Vossemeer, Drontermeer en het Veluwemeer. Daarnaast grenst Dronten in het noorden aan het IJsselmeer. De randmeren vormen als het ware de scheiding met het 'oude land'. Langs de randmeren beschikt Dronten over een zestig kilometer lange kustlijn met ongeveer zeventien kilometer stranden en voorlanden vooral gesitueerd langs het Veluwemeer en Drontermeer. Tevens liggen er enkele

(recreatie)eilandjes in de randmeren (Hanzeplaat, Eekt, Reve, Abbert, De Kwak, De Ral, De Snip, Pierland en De Kluut). Het Veluwemeer en omgeving is een intensieve recreatiezone voor verblijfsrecreatie en intensieve dagrecreatie. Uitgangspunt voor dit gebied is dat het volledig zelfvoorzienend wordt. Het Vossemeer en Drontermeer is extensief gebruiksgebied voor natuurlijke recreatie en doelgroeprecreatie zoals wandelpaden, fietspaden, bijzondere natuurwaarden en natuurkamperen op kleinschalige terreinen¹⁶. De Hoge en De Lage Vaart zijn centrale vaarwegen die zorgen voor de ontsluiting van de randmeren met de overige plaatsen.

¹⁴ www.dronten.nl

¹⁵ Gemeente Dronten, 1997

¹⁶ Gemeente Dronten, 2003

Bereikbaarheid

Vanuit diverse hoeken van het land, maar ook vanuit Duitsland is Dronten snel bereikbaar. De centrale ligging in Nederland maakt dat afstanden tot bevolkingsconcentraties beperkt zijn. Direct aangrenzende gemeentes zijn Zeewolde, Lelystad en Urk en aan de andere kant van het water liggen de gemeenten Noordoostpolder, Kampen, Elburg, Nunspeet en Harderwijk.

Ruimte, water, bossen, akkerbouw, fruitteelt, strand en windmolens zorgen dus voor de karakteristieke vormgeving van het landschap in Dronten.

3.2 Huidig aanbod toerisme en recreatie Dronten

“Je kent Dronten al een beetje! Onbekend maakt onbemind. Maar geldt dat ook voor Dronten? Wij denken dat je ons al lang kent van:

- de achtbanen in Walibi World
- het Veluwemeer en de andere randmeren
- a campingflight to Lowlands Paradise
- boogschieten bij Dorhout Mees
- het cultureel centrum De Meerpaal
-

Zou je ons niet beter willen kennen?”¹⁷

De boodschap in dit voorbeeld was dat mensen onbewust Dronten kennen, maar lang niet altijd deze activiteiten, evenementen en toeristische mogelijkheden toeschrijven aan Dronten. Inmiddels wordt er geëxperimenteerd met een nieuwe advertentielijns, maar ook hierin is het uitgangspunt dat Dronten op toeristisch-recreatief gebied veel te bieden heeft (zie bijlage 10). In deze paragraaf zal het huidige toeristische en recreatieve aanbod van de gemeente Dronten beschreven worden.

3.2.1 De kernen

De gemeente Dronten heeft een meerkernige opbouw. Van de drie kernen Biddinghuizen, Dronten, en Swifterbant, is de kern Dronten het grootste. Vanaf het ontstaan van de kernen heeft het creëren van een aangenaam woonmilieu voorop gestaan. Karakteristiek is daarom de heldere opbouw waarbij in elk van de kernen de functies (wonen, werken, centrum en recreatie) van elkaar gescheiden zijn, maar tegelijkertijd een sterke samenhang vertonen. In elke kern is daarom een bos en recreatievoorziening

gelegen, respectievelijk het Van Veldhuizenbos en 't Wisentbos in Dronten en het Swifter- en Biddinghuizerbos. Deze dorpsbossen zijn van oorsprong aan de zuidwest-zijde aangelegd ter bescherming van de bebouwing tegen de overwegend zuidwesten wind, later hebben deze bossen een recreatieve functie gekregen. Deze gemeentelijke bossen hebben tegenwoordig een belangrijke betekenis voor recreatie voor de eigen inwoners als recreatief uitloopegebied. Tevens vormt dit een leefgebied voor planten en dieren en leveren de bossen een bijdrage aan de Nederlandse houtbehoefte. Daarnaast heeft ook elke kern de beschikking over een jachthaven.

3.2.2 Dagrecreatie

Dagrecreatie is een veelomvattend begrip en zal daarom in deze paragraaf uitgesplitst worden in natuur, stranden, recreatie eilanden, dagattracties, sportief, infrastructuur en diversen.

Natuur

Door de karakteristieke vormgeving van Dronten, met name in het buitengebied, zijn er veel verschillende mogelijkheden voor dagrecreatie. Naast de eerder genoemde dorpsbossen heeft Dronten een bosrijk gebied aan de Oostrand. Het Roggebotzand (788 ha), Revebos en Abbertbos (778 ha) zijn inmiddels dertig tot veertig jaar oud. Dit zijn loofrijke en

¹⁷ Advertentie magazine Ontdek Flevoland, 2007

vogelrijke bossen waar voornamelijk populieren, eiken, essen en esdoorns groeien. Aan de noordzijde van het Roggebotzand ligt het KWF Koningin Wilhelminabos. Hier is een speciale gedenkplaats voor mensen die aan kanker zijn overleden. Aan het Veluwemeer ligt het Spijkbos en het Bremerbergbos (1051 ha)¹⁸. Door dit omvangrijke bosgebied lopen diverse fiets-, wandel- (zoals het Flevopad) en ruitersporen. Daarnaast is er in het Spijkbos een recreatievijver; Spijkvijver. De gehele bosstrook aan de oostrand valt onder de EHS, een landelijk netwerk van natuurgebieden.

Ten noorden van Swifterbant ligt het natuurgebied Kamperhoek. Hier ligt het vogelreservaat 'De Pleisterplas' waar veel trekvogels neerstrijken op doorreis naar warmere oorden. Het reservaat is echter niet toegankelijk voor het publiek.

Stranden

Daarnaast is er de mogelijkheid te recreëren op de stranden die langs de randmeren zijn gesitueerd. Dronten heeft een zestig kilometer lange kustlijn met ongeveer zeventien kilometer aan stranden en

voorlanden (zie bijlage 2). In de afgelopen jaren is er hard gewerkt aan een kwaliteitsslag om alle stranden een kwaliteitsimpuls te geven. Om deze stranden goed te kunnen onderhouden is de meerderheid van de stranden in beheer bij de aangrenzende recreatieondernemers en ligt de exploitatie van de stranden nu bij de beheerders in het gebied. Strand Kamperhoek vormt hierop een uitzondering. Op de stranden bevinden zich diverse strandpaviljoens: De Oase, De Fazant en De Klink. Deze openbare stranden liggen voornamelijk aan het Veluwemeer en het Drontemeer en omvatten vaak ook sanitair

en horeca. De stranden zijn geopend voor autoverkeer van 1 april tot 1 oktober van 9 uur 's morgens tot 21 uur 's avonds. Vanaf de stranden is er uitzicht op diverse eilandjes, gelegen in de randmeren, waarvan enkele gebruikt worden voor recreatiedoeleinden.

Recreatie eilanden

In het Veluwemeer hebben de eilanden De Ral en Pierland een recreatieve bestemming. Hier zijn aquacampings gevestigd die beheerd worden door Aquacentrum Bremerbergse hoek. Op het eiland De Kluut is een aquacamping gehuisvest. Meer noordelijk ligt het vuilslibdepot IJsseloog waarvan een gedeelte bestemd is als recreatiegebied voor de watersport en ontwikkeling van de natuur; dit gedeelte wordt de Hanzepaalt genoemd en zal in de toekomst in gebruik worden genomen.

Dagattracties

Eén van de bekendste en meest bezochte attracties van Dronten is het attractiepark Walibi World. Dit attractiepark, dat halverwege 2006 over werd genomen door Compagnie des Alpes; exploitant van pret- en vakantieparken in heel Europa, is trekker voor de regio en vormt een belangrijke voorziening ter ondersteuning van de verblijfsrecreatie in Dronten. De bezoekersaantallen in 2006 bedroegen 766.000 terwijl dat in 2005 nog 900.000 bezoekers betrof¹⁹. Dit kan toegeschreven worden aan de overname van de toenmalige Six Flags naar Walibi World. Er komen op dit attractiepark echter genoeg bezoekers die kennis maken met de regio. Helaas realiseren veel mensen zich niet dat zij in Dronten of Flevoland waren na een bezoek aan Walibi World. Walibi World straalt dus onvoldoende af op het toeristisch imago van Dronten.

Een andere bekend dagrecreatiepunt is Dorhout Mees. Bezoekers kunnen hier diverse activiteiten beoefenen zoals schietsport, golf, schaatsen op Flevonice, adventure en teambuildingsactiviteiten en er is een vergaderaccommodatie en een hotel. Veel van deze activiteiten worden door groepen gedaan, maar de golfbaan trekt ook veel individuele deelnemers. In de kern Dronten komen er jaarlijks vele bezoekers van elders naar het sauna en beauty centrum Aphrodite's Thermen.

Sportief

Op sportief gebied zijn er naast het eerder genoemde Dorhout Mees ook diverse (kleinere) dagrecreatievoorzieningen. Bij het Riviera Parc, gelegen aan het Veluwemeer, kan het hele jaar door genoten worden van een echte sneeuwheiling in het Riviera Snow Village. Naast deze indoor sneeuwhal zit Kidz Village; een indoor kinderspeelparadijs voor kinderen van vier

¹⁸ Provincie Flevoland, 2002

¹⁹ www.nbtc.nl

tot en met twaalf jaar. Tevens bestaat de mogelijkheid hier te bowlen en gebruik te maken van een zwemparadijs. Deze voorzieningen dienen ter ondersteuning voor het kampeer- en bungalowbedrijf. Een andere activiteit gericht op kinderen vindt plaats in het Roggebotbos. Hier kunnen kinderen wandelen in het Kabouterbos en eten in het pannenkoekenhuis. Tevens kunnen er allerlei andere activiteiten ondernomen worden. Andere voorzieningen op sportief gebied zijn wintersportcentrum Ski Inn, Outdoor activiteiten bij buitensportcentrum Flevotrack of bij New Challenge outdoor & events. Daarnaast is er sinds kort in Swifterbant de mogelijkheid om shortgolf te spelen in het oude Rivierduinlandschap. Tevens kan hier kennis gemaakt worden met de Swifterbantcultuur in een soort van tentoonstelling. Ook op het water kunnen allerlei sportieve activiteiten ondernomen worden zoals zeilen, kanoën en waterskiën, hierover meer in de volgende paragraaf.

Infrastructuur

In de omgeving zijn diverse fiets-, skate-, ruit- en wandelroutes uitgezet en er bestaat de mogelijkheid om fietsen te huren. De fietspaden zijn verhard en lopen door de bosgebieden en het open landschap. Het is bijvoorbeeld mogelijk om op de fiets langs de randmeren te fietsen. Tevens is er een lange afstands fietsroute (LF-20) die loopt van Haarlem tot Groningen. Daarnaast is er de mogelijkheid om gedurende de zomermaanden met de fietspont de oversteek te maken van Biddinghuizen naar Nunspeet. Tevens vertrekken vanuit de kernen verschillende skateroutes door de omgeving zoals de 'Splashing beach ride' vanuit Biddinghuizen en de 'Swift on wheels' vanuit Swifterbant²⁰. In het Roggebotzand, Spijkbos en Bremerbergbos zijn diverse ruitroutes te vinden. Een bekende wandelroute is het Flevopad dat loopt van Kamperhoek naar Zeewolde met een totale lengte van 68 kilometer²¹. De route kan vanuit beide richtingen gelopen worden, maar de communicatie en organisatie hiervan zijn helaas niet meer actief. Een ander lange-afstand wandelpad is het pionierspad. Dit pad is 200 kilometer lang en loopt van Steenwijk in Overijssel naar Muiden in Noord-Holland. Dit pad loopt dwars door de provincie Flevoland. In Dronten komt het binnen via de Ketelbrug en loopt het via Kamperhoek en het Rivierduingebied in Swifterbant richting Lelystad. De wandeling is gebaseerd op de jonge geschiedenis van de polders en van de mensen die het land in gebruik namen²².

Informatie in het gebied wordt voornamelijk verstrekt door de plaatselijke VVV/STIP. Daarnaast staan op diverse plaatsen langs de randmeren, waar het oude en nieuwe land samen komen, borden met informatie over het gebied en de omgeving.

Diversen

Voor de minder actieve recreant is er de mogelijkheid om andere activiteiten te ondernemen zoals het bezoeken van kijktuinen. In Swifterbant is een poldertuin dat in de zomer geopend is met een doorlopende expositie van Flevolandse kunstenaars. Tevens is er in de buurt van het Drontermeer een boerderijtuin te bezichtigen. Daarnaast kan het nieuwe winkelcentrum Suydersee in Dronten aangemerkt worden als een recreatieve tijdsbesteding voor zowel de Drontenaren als mensen uit de omgeving zoals Kampen en Elburg. De dorpsbossen in de gemeente kunnen voornamelijk worden beschouwd als dagrecreatie voor de lokale bevolking. Als aanvulling op het toeristisch-recreatief aanbod kunnen de bewoners gebruik maken van andere ondersteunende voorzieningen zoals de zwembaden, diverse ateliers en de Meerpaal.

3.2.3 Waterrecreatie

Algemeen

Dronten beschikt over veel water op haar grondgebied. Dit water heeft in eerste instantie vooral functionele functies, namelijk de scheepvaart, waterberging en -huishouding, landbouw, natuur, drinkwatervoorziening, industrie en recreatie. Aan de noord, zuid en oostkant van de gemeente liggen de randmeren. Deze variëren in breedte en zijn lopend van noord naar zuid: Ketelmeer, Vossemeer, Drontermeer en het Veluwemeer. Deze randmeren omvatten een waardevolle waternatuur, zijn aangewezen als wetlands en maken onderdeel uit van het internationale natuurnetwerk Natura2000. De randmeren maken deel uit van het nationale basistoervaartnet. Daarnaast wordt Flevoland

²⁰ www.goudencirkel.nl

²¹ www.flevopad.nl

²² www.wandelzoekpagina.nl

doorsneden door een stelsel van kanalen. De Hoge en De Lage Vaart verbinden Ketelhaven met Lelystad en Almere. De Hoge vaart sluit tevens aan op het Veluwemeer door middel van een sluis. Deze vaarten zijn de centrale hoofdroutes die zorgen voor de ontsluiting van de randmeren met de overige plaatsen. Verscheidene tochten vinden hun aansluiting op de vaarten, maar deze functioneren vooral als waterberging en zijn minder interessant voor recreatie vanwege het doodlopen van deze tochten. Hier en daar zijn wel mogelijkheden voor kanovaren.

Jachthavens kernen

Water is aantrekkelijk voor recreanten en toeristen en Dronten biedt op dit gebied diverse mogelijkheden. Binnen de gemeente Dronten zijn tien jachthavens gevestigd met een totale capaciteit van ruim 2100 ligplaatsen. Drie van deze havens zijn gelegen in de kernen aan de binnenvaarten. Dronten is bereikbaar via de Lage Vaart, Swifterbant via de Lage Vaart en vervolgens de Swiftervaart (die vervolgens dood loopt) en Biddinghuizen grenst aan de Hoge Vaart. De doorvaarthoogte van deze vaarten is voldoende voor 85 tot 90% van de motorboten. Langs de kanalen zijn op diverse plaatsen openbare aanlegplaatsen beschikbaar, waar gebruikers voor een korte periode kunnen liggen. Daarnaast zijn er vele toeristische aanlegplaatsen gelegen langs de randmeren. De Stichting Gastvrij(e) Meren is in maart 2000 opgericht om het watersportvaargebied op kwalitatief niveau te verbeteren door het realiseren en adequaat beheren van de in het landelijke gebied gelegen aanlegplaatsen. Tegenwoordig beheert de stichting ongeveer 400 toeristische aanlegplaatsen²³.

Randmeren

De overige jachthavens, veelal de grotere, liggen aan één van de omliggende randmeren en dan met name aan het Veluwemeer. In het Veluwemeer zijn de havens vaak gekoppeld aan een kampeer- en bungalowbedrijf. Het Veluwemeer is vooral populair bij de watersporters en biedt ook de meeste mogelijkheden hiervoor. Het Veluwemeer is geschikt voor surfen, zeilen met open boten en kleine kajuitboten, waterskiën en motorbootvaren. Langs de Harderdijk ligt een strook waarin waterskiën en varen met speedboten is toegestaan. De geringe diepgang, in grote delen van het vaarwater is de diepte niet meer dan één meter, in het Veluwemeer vormt een beperking voor de schaal van de watersport (dit wordt straks wel enigszins verholpen door het IIVR project verdieping Veluwemeer, zie ook paragraaf 4.7). Grotere boten kunnen alleen gebruik maken van de vaargeul in het Veluwemeer. In het Drontermeer en het Vossemeer is deze beperking nog groter. Hier is alleen de doorgaande vaargeul geschikt voor grotere vormen van watersport. Surfen en catamaranzeilen zijn juist goed mogelijk in deze wateren. Het Ketelmeer aan de noordrand van de gemeente is een aantrekkelijk,

groot en diep vaarwater dat in directe verbinding staat met het IJsselmeer. In het Ketelmeer is het slibdepot IJsseloog met het natuurgebied de Hanzeplaat gerealiseerd waarvan laatstgenoemde een recreatieve bestemming heeft voor de watersport en natuurliefhebbers.

Voor de sportvissers zijn er diverse interessante plaatsen te vinden om te vissen. In Swifterbant is bijvoorbeeld een visplaats in een zijarm van de Lage Vaart en in het kader van het IIVR is er aan de Drontermeerdijk een vissteiger voor minder invaliden aangelegd in 2004. Daarnaast leent het gehele Veluwerandmeer, zowel de diepe als de ondiepere

delen, zich uitstekend voor sportvisserij vanaf kleine bootjes²⁴.

De randmeren dragen het meest bij aan de waterrecreatie. Hier zijn mogelijkheden om te varen, waterskiën, zeilen, vissen, kanoën en surfen. Langs de randmeren is het overgrote gedeelte van de verblijfsrecreatie gevestigd, dit zal in de volgende paragraaf aan bod komen.

²³ www.gastvrijmeren.nl

²⁴ Projectbureau IIVR, 2001

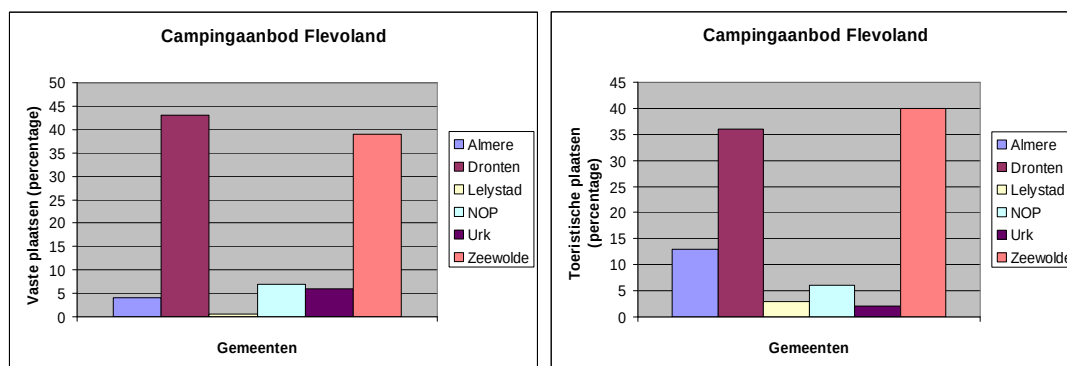
3.2.4 Verblifsrecreatie

De gemeente Dronten kent een breed aanbod van verblifsrecreatievoorzieningen. Binnen de gemeente zijn de volgende verblifsaccommodaties gevestigd (zie bijlage 3):

- Drie hotels, classificatie van 0 tot 4 sterren;
- Drie bungalowparken, classificatie 2 tot 4 sterren;
- Zeven reguliere campings;
- Drie eilanden met kampeerplekken;
- Vier minicampings;
- Twee groepsaccommodaties;
- Twee verenigingsterreinen;
- Drie gelegenheden voor Bed & Breakfast bij particulieren;
- Twee speciale vakantieverblijven

In Dronten ligt het aantal bedden in alle hotels, pensions en B&B op 240 stuks. De bungalows zijn goed voor 1087 bedden. De verhouding tussen eenvoudig en middenklasse/luxe is in Dronten vrij gelijkmatig verdeeld. In vergelijking met andere Flevolandse gemeenten bevinden zich in Dronten de meeste vaste plaatsen op reguliere campings (43%) en ruim 35% van het aantal toeristische plaatsen (zie onderstaande figuren).

Figuur 1 Campingaanbod in Flevoland (vaste en toeristische plaatsen)²⁵

Wat betreft de minicampings is bijna een derde van de bedrijven en plaatsen gevestigd in Dronten²⁶. In 2006 hebben er in de gemeente Dronten totaal 715.445 overnachtingen plaatsgevonden op campings, jachthavens en evenementen (zoals Lowlands)²⁷.

Het merendeel van de grote bedrijven is gelegen aan één van de omliggende randmeren en is qua voorzieningen sterk georiënteerd op het water. Veelal beschikken deze bedrijven ook over een, al dan niet separate, jachthaven. Het water speelt een belangrijke rol in de belevingswaarde en aantrekkelijkheid van het gebied.

3.2.5 Cultuur

Culturele voorzieningen dragen in belangrijke mate bij aan de vitaliteit en leefbaarheid van een gemeente. De moderne burger voelt zich thuis in een omgeving waar deze voorzieningen (café, theater, bioscoop, restaurant, interessante plekken en doe-mogelijkheden) zich bevinden. Hij of zij kan mensen ontmoeten, ervaringen delen of onverwachte dingen meemaken.

Culturele voorzieningen zijn belangrijk, omdat ze helpen om de gemeente te 'verkoppen'. Niet alleen aan toeristen en recreanten, maar ook aan de eigen bevolking en aan bedrijven. Een cultureel rijke omgeving nodigt bedrijven en bewoners uit om zich te vestigen in de gemeente. De cultuursector draagt bij aan de lokale werkgelegenheid en aan het imago van de gemeente. In de moderne arbeidsmarkt volgen mensen niet altijd het werk, maar volgt het werk steeds vaker de mensen. Deze mensen zullen daar neerstrijken waar zij het prettigst kunnen verblijven. Het culturele aanbod speelt hierbij een rol.

²⁵ ZKA consultants en planners, 2007

²⁶ ZKA consultants en planners, 2007

²⁷ Cijfers toeristenbelastingen, 2006

De Meerpaal is een multifunctioneel cultureel centrum naast het nieuwe winkelcentrum Suydersee in Dronten. In oktober 2005 is de nieuwe Meerpaal officieel geopend. In de Meerpaal zijn nu een theater, bioscoop, CKV, bibliotheek, sociaal cultureel werk, vrijwilligers vacaturebank, Grand café en de VVV/STIP (stichting toeristisch informatiepunt) gehuisvest. Voor de wat oudere generaties is de Meerpaal een begrip, omdat er hier in het verleden bekende televisieprogramma's opgenomen werden²⁸. De Meerpaal heeft het in heel Nederland bijgedragen aan de naamsbekendheid van Dronten. Tegenwoordig fungeert het centrum echter voornamelijk als

uitgaansvoorziening voor de inwoners (maar heeft potentie voor lokale/regionale aantrekkelijkheid voor bijvoorbeeld evenementen).

Voor mensen die van kunst houden is er een beeldenroute met zesentwintig beelden van Lixenberg uitgezet. Op dit moment bekijken de Kunstraad Dronten en de gemeente of deze route moet blijven bestaan en zo ja, hoe dan. Het is denkbaar dat enkele werken verplaatst worden of uit de route worden genomen. Het contract met de heer Lixenberg is opgezegd. Als de route langs de beelden van Lixenberg wordt voortgezet, dan komt er een nieuw contract.

Cultuurhistorie

Tijdens de inpoldering en drooglegging van het gebied waar tegenwoordig Swifterbant ligt zijn oeverwallen en rivierduinen ontdekt. Hier stroomde vroeger de IJssel en in het gebied liggen nog enkele scheepswrakken geconserveerd in de grond om aan deze periode te herinneren. Deze zijn te herkennen aan de rood/blauwe bordjes met en schip in het landschap. Dit gebied wordt ook wel het rivierduingebied genoemd. De gevonden voorwerpen stammen uit de zogeheten Swifterbantcultuur. In de inrichting van het landschap is hiermee rekening gehouden zoals de aanplanting van bospercelen in de vorm van de voormalige kreeklopen²⁹. In augustus 2007 zijn tijdens archeologische opgravingen naar de 6000 jaar oude Swifterbantcultuur een prehistorische akker, daterend uit 4300-4000 voor Christus, in Swifterbant gevonden. Volgens hoogleraar Raemaekers van Rijksuniversiteit Groningen is de vondst uniek voor Europa. De akker in Swifterbant komt namelijk uit de beginperiode van de akkerbouw in Nederland, toen er nog haklandbouw werd bedreven³⁰.

Een andere cultuurhistorisch element in het landschap is het historische havenhoofd van Elburg. Door de inpoldering van Oostelijk Flevoland is het oorspronkelijke havenhoofd van Elburg ('Kop van 't Ende') onderdeel geworden van het nieuwe land waarbij het historische havenhoofd tegenwoordig in de Gemeente Dronten ligt. Vanuit het project Integrale Inrichting VeluweRandmeren (IIVR) zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd zodat het gebied rondom de strekdammen en het havenhoofd weer door het water worden omgeven. Het havenhoofd en de lantaarn zijn gereconstrueerd conform het tijdsbeeld van 1910. Op deze manier wordt een knipoog gegeven naar het verleden, de tijd ver voor de inpoldering van Oostelijk Flevoland.

Op verschillende plaatsen in de gemeente zijn wrakken gevonden. Deze worden langs de kant van de weg of aan de rand van de akker aangegeven met een blauwwit gestreepte paal waarop een rood schip prijkt. Op deze manier wordt aangegeven dat op dat stuk land een vondst is gedaan. Om archeologische waarden te behouden blijft het in de aarde geconserveerd.

Een ander stukje geschiedenis staat langs de Biddingringweg bij Biddinghuizen. Daar staat nog een meetstoel die tijdens de drooglegging van de polders gebruikt werd als ijkpunt voor de landmeters bij het vastleggen van het vaarten- en wegenpatroon van het nieuwe land. Het is mogelijk deze te bezichtigen.

3.2.6 Horeca, detailhandel en evenementen

Met betrekking tot de horeca en detailhandel is er de afgelopen jaren veel veranderd in de gemeente Dronten. Met de opening van het nieuwe winkelcentrum 'SuyderSee', te Dronten, in september 2006 heeft Dronten een uitgebreid winkelaanbod ter beschikking. Het winkelaanbod van SuyderSee bestaat

²⁸ www.meerpaal.nl

²⁹ Gemeente Dronten

³⁰ Telegraaf, 24 augustus 2007

uit 130 gevarieerde kleine en grote winkels. Het winkelcentrum is deels overdekt, wordt afgewisseld met pleinen, beschikt over diverse terrassen en er is de mogelijkheid om gratis te parkeren. Een greep uit het winkelaanbod is: diverse supermarkten, (merk)kledingzaken, drogisterijen, bloemenzaken, boekhandels, audio en video zaken, speelgoedwinkels, kappers etcetera. Tevens zijn er verscheidene horecagelegenheden aanwezig waar mensen zowel binnen als buiten op het terras een hapje kunnen eten en drinken. Dit varieert van een pannenkoekenhuis, lunchcafé's, restaurants, fastfood, bakker, pizzeria tot en met een ijssalon. De oriëntatie is dus niet alleen op de 'dagelijkse behoefte', maar

creëert nu ook mogelijkheden voor recreatief winkelen. Het gevarieerde aanbod van SuyderSee is niet alleen interessant voor de inwoners, maar ook voor bezoekers van buitenaf. Een dagje recreatief winkelen in Dronten is nu bijvoorbeeld ook aantrekkelijk voor inwoners van Kampen, Elburg en Harderwijk.

De winkelcentra in Swifterbant en Biddinghuizen zijn recentelijk gerenoveerd en vernieuwd. Enkele horecavoorzieningen zijn hier ook voorzien. Deze winkelcentra zijn echter vooral gericht op de dagelijkse behoefte waarbij de inwoners de doelgroep zijn. De meeste toeristische horecavoorzieningen zijn geconcentreerd langs de randmeren. Dit zijn echter vaak voorzieningen van recreatiebedrijven die sterk gericht zijn op de eigen gasten. In de gehele gemeente zijn er in totaal ongeveer dertig diverse eetgelegenheden.

Evenementen

Evenementen zijn een regelmatig terugkerend karakter in Dronten. Op het Nationaal Evenementen Terrein (NET), gelegen naast Walibi World, worden jaarlijks diverse (meerdaagse) evenementen met een nationale uitstraling gehouden. Voor 2007 zijn dat onder andere: Opwekking, Fields of Rock, Automaxx en Lowlands. De evenementen variëren dus van een pinksterconferentie, rockfestivals, truckers festival tot een muziek en cultuur festival. Het meerdaagse popfestival Lowlands, dat sinds 1993 in Biddinghuizen wordt gehouden, is nationaal het meest bekend en trekt jaarlijks tienduizenden bezoekers en was in 2006 en 2007 zelfs uitverkocht. Dat betekent dat er 55.000 bezoekers aanwezig waren. Veel bezoekers van deze festivals weten echter niet dat ze in Dronten zijn. In de citymarketingstrategie zal de gemeente Dronten daarom Biddinghuizen als merk erkennen en een duidelijke plaats geven in de citymarketingstrategie. Daarnaast worden ook vanuit de samenleving evenementen georganiseerd met een bovenlokale uitstraling bijvoorbeeld het twaalf provinciëntoernooi en de Meerpaaldagen.

Bovenstaand is een onderscheid gemaakt in de diverse sectoren waaruit toerisme en recreatie kan bestaan. In de volgende paragraaf zal een kijkje worden genomen naar de economische betekenis van het huidige aanbod.

3.3 Economische betekenis huidig aanbod

De sociaal-economische betekenis van recreatie en toerisme is met name voor kleine kernen groot. Recreatie en toerisme zorgen voor werkgelegenheid en een regionaal inkomen. De aanwezigheid van toeristische voorzieningen zorgt vaak voor andere bestedingen in de kernen, waardoor de winkelvoorzieningen en horecavoorzieningen ten opzichte van de lokale bevolking relatief groot zijn. Echter in Dronten worden deze kansen niet optimaal benut. Dit wordt bemoeilijkt door de afstanden tussen de kernen en de toeristisch-recreatieve concentratie langs de randmeren.

Eerst zal de economische betekenis van de toeristisch recreatieve sector in Nederland toegelicht worden waarna vervolgens Flevoland en Dronten aan bod komen.

Nederland

In de toeristisch recreatieve sector gaat veel geld om. In 2002 bedroeg het toeristisch bruto binnenlands product 16,1 miljard euro. Dit is ongeveer 3,5 procent van het Nederlands bruto binnenlands product. Het aantal toeristische banen in Nederland wordt geschat op 439 duizend. Dit is zo'n vijf procent van het totale aantal banen in Nederland. Nederlandse huishoudens geven gemiddeld 11,9 procent van hun totale consumptieve bestedingen uit aan recreatie³¹.

Ruim tachtig procent van alle Nederlanders gaat minimaal één keer per jaar op vakantie. Dit percentage is de afgelopen jaren stabiel en waarschijnlijk zal dit niet echt meer groeien. Het totale

³¹ CBS, 2006²

aantal vakanties in 2005 lag op ruim 34 miljoen waarbij net iets meer mensen in Nederland op vakantie gaan. Steeds meer mensen gaan meerdere keren op vakantie. Het buitenland is vooral populair als het gaat om lange vakanties, terwijl de korte vakanties van twee tot vijf dagen grotendeels in Nederland worden doorgebracht. De Duitsers en de Engelsen zijn de meest geziene buitenlandse gasten in Nederland. Ook de Belgen komen regelmatig voor een dagtocht naar Nederland³². Duitsers en Belgen bevinden zich tijdens de vakantie vaker buiten de Nederlandse steden dan andere buitenlandse bezoekers. Duitsers geven hierbij de voorkeur aan een strandvakantie of een (actieve) vakantie op het platteland. De Belgen zijn het meest actief in Nederland en gaan vaak fietsen in de natuur. Ook een vakantie op het platteland is buitengewoon populair onder de Belgen, deze wordt echter voornamelijk in het zuiden van het land doorgebracht³³. Dit betekent dus dat de Belgen en de Duitsers goede doelgroepen zijn voor de Drontense markt. Een vakantie op het platteland is mogelijk en natuur en stranden zijn in de nabije omgeving te vinden. "Voor overnachtingen zijn in Nederland vooral de kampeer en bungalowsector van belang. In 2005 werden ruim vier van de tien lange vakanties in een zomerhuisje, vakantiebungalow of tweede woning doorgebracht. Het aantal kampeervakanties bleef daar ruim bij achter. Voor een korte binnenlandse vakantie zijn hotels (24%) en gehuurde huisjes of bungalows (22%) erg in trek"³⁴.

Flevoland

Op basis van het monitor onderzoek toerisme en recreatie Flevoland 2007 van 'ZKA Consultants & Planners' en het 'Continu Vakantie Onderzoek' kan een indicatie worden gegeven in de economische betekenis van recreatie in toerisme in zowel Flevoland als Dronten.

In 2005 werden er in Flevoland 370.000 binnenlandse vakanties doorgebracht variërend in lengte van twee dagen of meer. Dit betekent dat Flevoland een marktaandeel heeft van 2% binnen de binnenlandse vakantiemarkt. Van de overnachtingen vindt het merendeel plaats in de zomer. Bijna tweederde van de vakanties is langer dan vier dagen. Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodatie verblijven vooral in Noord-Holland en Zuid-Holland. In Flevoland komt maar slechts ongeveer 1,5% van de buitenlandse gasten overnachten³⁵. In 2006 hebben er in Flevoland een kleine twee miljoen overnachtingen plaatsgevonden. Ruim de helft van deze overnachtingen komen voor de rekening van bungalows en bijna een derde voor de kampeersector. Ten opzichte van de rest van Nederland laat Flevoland een toename zien op het gebied van bungalowovernachtingen en liggen het aantal kampeerovernachtingen net boven het Nederlandse gemiddelde. Het aantal hotelovernachtingen laat daarentegen een daling zien. Daarnaast bedroeg het aantal dagrecreatieve bezoeken ongeveer 6,4 miljoen in 2006 waarvan een derde het bezoek aan attracties, musea en bezienswaardigheden betreft. Van de dagtochten wordt ruim de helft ondernomen door inwoners van de provincie, de overige bezoekers komen van buiten de provincie. Flevoland heeft hierdoor een negatief saldo als het gaat om dagtochten. Dit betekent dat Flevoland vaker een dagtocht buiten de provincie ondernemen dan dat er mensen uit andere provincies naar Flevoland komen³⁶. Deze dagbezoekers en toeristen hebben gezamenlijk ongeveer € 336 miljoen uitgegeven. Vergeleken met de cijfers vanaf 2000 levert dat het volgende beeld op:

Ontwikkeling economische betekenis toerisme 2000-2006³⁷

Jaar	Bestedingen	Werkgelegenheid (FTE)
2000	€ 198,4 miljoen	2.709
2002	€ 297,4 miljoen	3.735
2004	€ 332,4 miljoen	4.058
2005	€ 336,9 miljoen	3.913
2006	€ 335,8 miljoen	3.870
Ontwikkeling	+ 69,2%	+ 42,9%

³² Continu Vakantie Onderzoek, 2005

³³ NBTC, 2006

³⁴ Continu Vakantie Onderzoek, 2005

³⁵ CBS, 2006¹

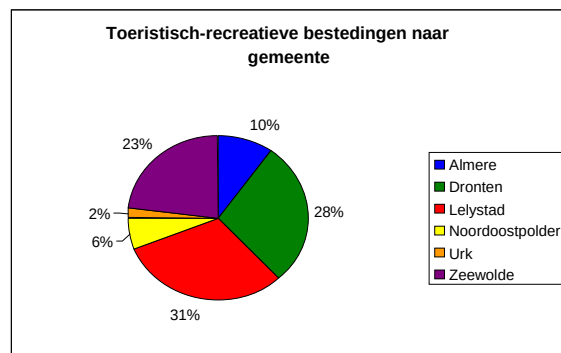
³⁶ CBS, 2006¹

³⁷ ZKA consultants en planners, 2007

Voor geheel Flevoland levert dit in 2006 een werkgelegenheid op van circa 3870 FTE, waarvan 2825 direct en 1045 indirect³⁸. Geconcludeerd kan worden dat het belang van toerisme en recreatie in Flevoland de afgelopen zes jaar is toegenomen. Wordt vanuit deze trend, jaren 2000-2006, gekeken naar het aantal overnachtingen dan hebben de minicampings, jachthavens en groepsaccommodaties een groei doorgemaakt. Daarnaast is er in deze periode een toename van het dagtoerisme met 7,2%.

Dronten

ZKA Consultants & Planners hebben naast het onderzoek op provinciaal niveau ook gekeken naar het toeristisch-recreatief aanbod op gemeentelijk niveau. Dit betekent dat de Flevolandse gemeenten Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde met elkaar worden vergeleken. In 2006 hebben toeristen en dagbezoekers gezamenlijk ongeveer € 336 miljoen uitgegeven. In figuur 2 zijn deze bestedingen uitgesplitst per gemeente.

Figuur 2 Toeristisch-recreatieve bestedingen naar gemeente³⁹

Uit bovenstaand figuur kan worden afgeleid dat Dronten, Lelystad en Zeewolde de belangrijkste gemeenten in Flevoland zijn voor wat betreft de bijdrage aan de totale economische betekenis van toerisme en recreatie in 2006. Voor Dronten wordt dit grotendeels verklaard door de aanwezigheid van Walibi World en Lowlands. In 2006 bedroegen de bezoekersaantallen van Walibi World 766.000⁴⁰. Op Lowlands waren de afgelopen jaren 55.000 bezoekers. De totale werkgelegenheid voor Dronten in 2006 wordt geschat op 1005 FTE⁴¹.

3.4 Organiserend vermogen

Toerisme en recreatie zijn sectoren waar veel mensen werkzaam zijn en mee te maken hebben. Voor de promotie van toerisme zijn er verschillende organisaties die zich hiermee bezig houden in Flevoland. De belangrijkste zijn Toerisme Flevoland, NORT Flevoland, de VVV en de Flevoboulevard.

Het Flevolands Bureau voor Toerisme/stichting VVV Flevoland is in oktober 2005 opgeheven en sindsdien is dit bureau niet meer actief. Sinds 1 maart 2007 is er echter een herstart gemaakt door Toerisme Flevoland. Toerisme Flevoland is een business-unit van Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V. (OMFL). De doelstellingen van het OMFL zijn: het actief bevorderen van investeringen en werkgelegenheid, het stimuleren van economische samenwerking en acquisitie en het opbouwen van kennis en netwerken. Toerisme Flevoland is de initiator en uitvoerder van de marketing en promotie op toeristisch gebied voor de provincie Flevoland. Het werven van nieuwe bezoekers staat hierbij centraal waarbij bijvoorbeeld wervend materiaal wordt ontwikkelend en verspreid en persrelaties worden onderhouden en gestimuleerd door onder andere het houden van bijeenkomsten en bezoeken. De marketing en promotie activiteiten van Toerisme Flevoland worden in samenwerking met het bedrijfsleven, stakeholders, brancheorganisaties en lokale VVV's opgezet⁴².

NORT Flevoland is een initiatief van de brancheorganisaties HISWA Vereniging, RECRON en Koninklijk Horeca Nederland. Het doel is stimulerend van kwaliteitsverbetering, professionalisering en samenwerking in de recreatiesector, watersport- en horecabranche. De hoofdtaken van NORT Flevoland zijn: individuele ondersteuning van ondernemers en het opstarten en begeleiden van

³⁸ ZKA consultants en planners, 2007

³⁹ ZKA consultants en planners, 2007

⁴⁰ www.nbt.nl

⁴¹ ZKA consultants en planners, 2007

⁴² www.omfl.nl

collectieve projecten op het gebied van deskundigheidsbevordering, milieu, samenwerking en ketenvorming⁴³.

De VVV is gevestigd in de Meerpaal naast de balie van de bibliotheek. De VVV verschaft informatie over Dronten op toeristisch en recreatief gebied. Daarbij kan gedacht worden aan overnachtingsmogelijkheden, diverse wandel-, fiets- en skateroutes, en informatie over evenementen, bezienswaardigheden en attracties in de omgeving. Daarnaast is er de verkoop van onder andere: plattegronden, wandel- en fietsroutes, toegangskaarten voor Walibi en het Dolfinarium, strandparkeerkaarten en een klein assortiment aan souvenirs⁴⁴. Het ontbreekt echter aan samenwerking tussen de diverse VVV's in Flevoland. Dit zou misschien op korte termijn kunnen verbeteren door de herstart van Toerisme Flevoland. Naast Toerisme Flevoland en de VVV is er nog een samenwerkingsverband actief om het toeristisch product collectief te promoten namelijk de Flevoboulevard. Dit is een vereniging van eenentwintig bedrijven die gevestigd zijn aan het Veluwerandmeer die allen vrijetijdsgerelateerde producten/activiteiten aanbieden. Door deze samenwerking hopen de recreatie-, horeca- en

watersportbedrijven individueel en collectief het toeristisch product te verbeteren en een betere positionering van het gebied te verwerven⁴⁵.

De karakteristieke omgeving van Dronten zorgt voor veel mogelijkheden met betrekking tot de vrijetijdsbesteding van de consument. Zowel op het gebied van dagrecreatie, als verblijfs- en waterrecreatie zijn er diverse mogelijkheden voor de consument om er eens even helemaal uit te gaan.

In het volgende hoofdstuk zal nader in worden gegaan op het relevante beleid van Europees tot en met gemeentelijk niveau evenals algemene richtlijnen waar rekening mee gehouden dient te worden bij het inzetten of continueren van ontwikkelingen in de vrijetijdssector.

⁴³ www.nortflevoland.nl

⁴⁴ www.vvv-dronten.nl

⁴⁵ www.flevoboulevard.nl

4. Context beleid toerisme en recreatie

Om de ontwikkelingen op toeristisch en recreatief gebied in een kader te plaatsen zal in dit hoofdstuk het relevante beleid centraal staan. In paragraaf 4.1 zal het Europees beleid aan bod komen, gevolgd door het landelijk beleid in 4.2, het provinciaal beleid in 4.3 en ten slotte het gemeentelijk beleid (4.4). Vervolgens zal in paragraaf 4.5 nog even kort gekeken worden naar het lokale beleid van de omliggende gemeenten. Naast beleid op diverse niveaus zijn er ook andere belangrijke wet- en regelgeving waar de gemeente zich aan dient te houden. Deze zullen aan het eind van het hoofdstuk in paragraaf 4.6 beschreven worden.

4.1 Europees beleid

Toerisme is als economische activiteit een deel van de gemeenschappelijke markt die de basis is van de Europese Unie (EU). De invloed van 'Brussel' op toeristisch en recreatief gebied is niet erg groot, omdat dit wordt gezien als de competentie van de afzonderlijke lidstaten. Vanuit de EU wordt toerisme voornamelijk benaderd uit het perspectief van het functioneren van de interne markt: het vrije verkeer voor toeristen, werknemers en aanbieders in of van toerisme. Tot op heden is er geen wettelijke basis van maatregelen voor toerisme. Toerisme is voor de EU wel een middel om hoofddoelstellingen te bereiken zoals groei in de welvaart en werkgelegenheid. Veel directe aandacht gaat uit naar de luchtvaart en de reisorganisatiewereld waarbij concurrentiekwesties en bescherming van de consument regelmatig aan de orde komen. Toerisme en recreatie in Nederland krijgen te maken met Europa in de vorm van mogelijkheden voor (co-)financiering. "De grootste bron voor cofinanciering van initiatieven voor toerisme en recreatie zijn de structuurfondsen. Subsidie uit een Europese regeling mag niet worden ingezet naast andere Europese subsidieregelingen, maar is wel stapelbaar met nationale en provinciale subsidies. Naast subsidiëring kunnen instellingen van de EU ook zorgen voor leningen"⁴⁶.

4.2 Rijksbeleid

Op nationaal niveau zijn er zes ministeries die zich met één of meer aspecten van het vrije tijd en toerisme cluster bezig houden. In onderstaand schema een overzicht van de verschillende ministeries en hun beleid aangaande toerisme en recreatie.

Ministeries	Beleid
Economische Zaken (EZ)	Exportbevordering toerisme
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)	Openluchtrecreatie, verbrede landbouw, natuur- en landschapsbeheer, rurale ontwikkeling
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	Cultuur, cultuurhistorisch erfgoed en media
Verkeer en Waterstaat (V&W)	Infrastructuur, vrijetijds mobiliteit, waterbeheer
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)	Ruimtelijke ordening, woonbeleid, milieuvorwaarden en omgevingskwaliteit
Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	Sport en recreatie

Ministerie EZ

Het ministerie van Economische Zaken heeft de nota 'Pieken in de Delta' (2004) die bij moet dragen aan de internationale concurrentiekracht. Thema's hierbij zijn ruimte om te ondernemen, goed werkende markten en een excellent innovatieklimaat. De rijksbijdrage wordt geleverd in samenhang met ander regionaal-economisch beleid waaronder het toeristisch beleid valt. Deze nota vormt dan ook een kader voor de huidige nota over toerisme; 'De vernieuwde toeristische kalender' (VTA). De prioriteit ligt op de bevordering van het inkomend toerisme in ons land evenals het verhogen van het aantal bezoekers van binnen en buiten de stad/regio en seizoensverlenging en verbreding van het toeristisch-recreatief aanbod. Speerpunten in het VTA zijn: de stedelijk-culturele omgeving, grootschalige evenementen, kusttoerisme en de zakelijke markt. Voor Dronten hebben deze speerpunten niet veel betekenis. Dronten beschikt weliswaar over een (nationaal) evenementen

⁴⁶ www.kicweb.agro.nl/eu

terrein, maar de evenementen waarin in het VTA worden gedacht zijn bijvoorbeeld het Rembrandt jaar, de Floriade en grote sportevenementen. De randmeren worden niet als kusttoerisme beschouwd.

Ministerie LNV

Het ministerie van LNV noemt de overgang van productie- naar consumptieruimte “voor de activiteiten en behoeften van alle Nederlanders” fundamenteel. De beleidsthema's zijn:

- Aanleg van groen nabij de steden
- Verdere realisatie van landelijke routenetwerken
- Evenwicht in verstedelijking en ontwikkeling van groen
- Uitbreidingsmogelijkheden van de recreatie in de reconstructiegebieden
- Saldering in natuurgebieden om ze te ontsnipperen én om recreatiebedrijven mogelijkheden voor ontwikkeling te bieden⁴⁷.

Voor het laatste punt is van toepassing in het grondgebied rond de Veluwerandmeren. De recreatiebedrijven liggen veelal in de ecologische hoofdstructuur (EHS) en saldering is erg belangrijk bij nieuwe ontwikkelingen in dit gebied. Deze begrippen zullen in paragraaf 4.6 nader uitgelegd worden. De landelijke routenetwerken zouden voor Flevoland een kans zijn om zich ook volledig aan te sluiten op bijvoorbeeld het fietsknooppuntennetwerk. Dit betekent voor Dronten dat alle aanwezige fietspaden opgenomen kunnen worden in een groter geheel van landelijke/provinciale routestructuren. Daarnaast wil de overheid ruimte geven aan recreatief-toeristisch ondernemerschap op het platteland door vermindering van regelgeving en door verspreiding van kennis. Ook deze punten vinden aansluiting in Dronten. Diverse boeren zijn bezig met andere nevenactiviteiten zoals een minicamping of een B&B die door deze ontwikkelingen verder worden gestimuleerd.

Ministerie OCW

De Beleidsbrief Cultuur 2004-2007 'Meer dan de som' schetst de contouren van het cultuurbeleid in de breedte. De staatssecretaris erkent hierin dat cultuur samenhangt met toerisme, vooral in de vorm van musea en erfgoed. “De cultuurhistorie [...] is een verhaal geschreven door voorwerpen, gebouwen, antieke wapens, auto's, scherven in de grond. Ze worden door toeristen, bewoners van

steden, gebruikers van het land en schrijvers ieder op hun eigen wijze geïnterpreteerd”. Voor Dronten betekent dit bijvoorbeeld dat de Swifterbantcultuur onderdeel uitmaakt van deze combinatie tussen cultuur en toerisme. Daarnaast wordt er belang gehecht aan de creatieve industrie en het economische belang van deze industrie. De creatieve industrie is een verzamelbegrip voor alle ondernemingen die gericht zijn op de exploitatie van kunst, cultuur en intellectueel eigendom. Onder andere de kunst- en erfgoedsector, (nieuwe) media en entertainment en de creatieve zakelijke dienstverlening behoren hiertoe. De creatieve industrie is ontstaan tussen de sectoren economie en cultuur. Sinds het boek van Richard Florida “The rise of the creative class”, waarbij de creatieve klasse belangrijk is voor stedelijke ontwikkeling, richten veel (grotere) steden zich nu op het aantrekken van de creatieve industrie. Voor Dronten is dit echter geen aanknopingspunt vanwege de schaal.

Ministeries V&W, VROM en VWS

In de overige nota's wordt niet veel vermeld aangaande toerisme en recreatie. In de nota 'Mobiliteit'⁴⁸ komen de woorden toerisme en vrije tijd niet voor en wordt recreatie alleen gezien als fietsverkeer dat een goedkoop vervoersalternatief is om naar recreatiegebieden te gaan. In de nota 'Ruimte' van VROM (2006) wordt enige aandacht besteed aan het gedogen van permanente bewoning van recreatiewoningen. Met betrekking tot 'Tijd voor sport' (2005), bij het ministerie VWS, worden hoofddoelen onderscheiden waarbij gestreefd wordt naar een sportieve samenleving. Evenementen, zoals het EK voetbal, kunnen buitenlandse bezoekers stimuleren om ons land te bezoeken⁴⁹.

⁴⁷ Vromraad, 2006

⁴⁸ Ministerie Verkeer en Waterstaat, 2004

⁴⁹ Vromraad, 2006

Zoals hierboven is opgesomd is te zien dat vrije tijd en toerisme nog niet herkend worden als een samenhangend strategisch cluster in het Nederlandse beleid. Over het algemeen wordt er te weinig naar de andere beleidsterreinen gekeken en vindt er te weinig afstemming plaats. Momenteel zijn er diverse ministeries die zich bezig houden met toerisme en recreatie. De Vromraad stelt daarom in hun advies 'Groeten uit Holland' voor om deze versnippering tegen te gaan en een interdepartementaal programmaoverleg te starten onder de (agenderende) verantwoordelijkheid van één minister of staatssecretaris⁵⁰.

Voor Dronten kan hieruit de conclusie getrokken worden dat het zeer belangrijk is om op een integrale wijze om te gaan met het toeristisch-recreatief/vrijtijdsbeleid. Op deze manier kan er consistent en goed afgestemd beleid uitgevoerd worden.

4.3 Provinciaal beleid

Het 'Omgevingsplan Flevoland 2006', vastgesteld op 2 november 2006, bevat het integrale omgevingsbeleid van deze provincie voor de periode 2006 tot 2015 met een doorkijk naar 2030. De provincie onderscheidt zeven speerpuntgebieden in haar beleid: Almere, Oostvaarderswold, luchthaven Lelystad, Markermeer/IJmeer, Noordelijk Flevoland, Oostrand van Flevoland en de West-Oost as. De Oostrand van Flevoland behoort grotendeels tot het grondgebied van de gemeente Dronten. Dit gebied omvat de randmeren en vele hectares bos en natuurgebied die unieke potenties voor toerisme en recreatie bieden, maar die wel in harmonie met natuurwaarden ontwikkeld moeten worden. De provincie ziet in de oostrand goede mogelijkheden voor verweving van landbouw, natuur, recreatie, landelijk wonen en een goede waterkwaliteit. Samenwerking tussen de diverse partijen is hierbij van belang om tot een visie te komen en deze ter uitvoering te brengen. Tevens van belang voor Dronten is de West-Oost as. Dit is het gebied tussen Lelystad en Kampen/Zwolle dat onderdeel uitmaakt van de te ontwikkelen West-Oost as die loopt van Alkmaar naar Zwolle. De verwachting is dat deze omgeving te maken krijgt met een groeiende dynamiek als gevolg van de uitdijende Randstad en de ontwikkeling van de netwerkstad Zwolle-Kampen. Door de aanleg van de Hanzelijn en de eerste fase van de N23 tussen Lelystad en Dronten worden nieuwe eisen aan de inrichting, functionaliteit en bereikbaarheid van het gebied gesteld. De visie van de provincie moet resulteren in een ontwikkelingsgericht actieprogramma⁵¹.

Medio 2007 zijn de twee laatstgenoemde speerpunten afgestoten naar de gemeente Dronten om de trekkersrol over te nemen. Dit betekent dat er nu een visie in ontwikkeling is voor de Oostrand waar tegelijkertijd de West-Oost as in wordt meegenomen.

De provincie ziet goede mogelijkheden om de sector recreatie en toerisme verder te ontwikkelen in Flevoland. Flevoland ziet mogelijkheden om bijvoorbeeld als een opvangfunctie voor de Veluwe en de Noordvleugel te gaan fungeren. De verwachting is dat hierdoor de werkgelegenheid met 5% per jaar kan groeien. Door de ontwikkeling van luchthaven Lelystad, vergroting van de hotelcapaciteit, goede en veilige fietspaden, wandelroutes en vaarroutes, aantrekkelijk en veilig vaarwater, attractieve stranden en bossen, toegankelijke natuurgebieden, ontwikkeling van nichemarkten op het gebied van cultuurtoerisme en versterking van de belevingswaarde van Flevoland kan de concurrentiekracht van Flevoland als vakantiebestemming worden versterkt. De provincie wil hierin een stimulerende rol vervullen. Alle ontwikkelingen behoren wel goed ingepast te worden in het landschap en bestaande landschappelijke kwaliteiten moeten behouden blijven of worden versterkt. Daarnaast behoort iedere kern voldoende recreatief uitloopgebied te hebben bestaande uit een groene of blauwe rand langs de kern. "Het biedt ruimte aan uiteenlopende intensieve en extensieve recreatiefuncties, maar ook voor andere functies, zoals gebruiksnatuur, stadslandbouw of kleinschalig wonen. Het uitloopgebied heeft vooral een functie voor de eigen inwoners, maar er kunnen ook (boven-) regionale functies in geplaatst worden"⁵².

Beleids- en Actieplan Recreatie en Toerisme

Het toeristische en recreatieve beleid van de provincie Flevoland wordt verwoordt in het 'Beleids- en Actieplan Recreatie en Toerisme' (BART), voor een periode van vijf tot tien jaar. Het BART is

⁵⁰ Vromraad, 2006

⁵¹ Provincie Flevoland, 2006

⁵² Provincie Flevoland, 2006: 121

vastgesteld op 8 mei 2003 door de Provinciale Staten. De hoofddoelstelling van het recreatief-toeristisch beleid van de provincie is: “de ontwikkeling en instandhouding van een vitale, sterke en duurzame sector recreatie en toerisme en een recreatief-toeristische infrastructuur die evenwichtig meegroeien met de omvang van de bevolking, tegemoet komen aan de recreatieve wensen van de inwoners van Flevoland en die aantrekkingskracht hebben op de toeristische markt”⁵³. Daarnaast is een centraal thema de vernieuwing en versterking van de werkgelegenheid in de recreatief-toeristische sector. Het BART beschrijft het imago van Flevoland als volgt: “een nieuw waterrijk en op het water veroverd gebied met ondermeer een karakteristiek Zuiderzeestadje, een voormalig eiland, grootschalige landbouw en nieuwe steden en dorpen die hun ontstaansmoment duidelijk laten zien”.

Zonering

Intensieve vormen van recreatie en toerisme vinden hun plek in de randmeerzone waarbij extra ruimte is voor een attractieve vestiging. Intensieve recreatieve ontwikkelingen kunnen plaatsvinden in de bredere delen van de randmeren, terwijl in de smallere delen de natuurfunctie prioriteit heeft. De

versterking en waar mogelijk uitbreiding van bestaande recreatiewaarden, in onderlinge samenhang met natuurwaarden, staan hier voorop. Daarnaast is versterking en uitbreiding mogelijk en zijn een aantal ‘steunpunten’ gesitueerd, binnen de ‘recreatieve ontwikkelingszone’ en langs de ‘recreatieve verbindingzone’. Ketelhaven biedt plaats aan intensieve vormen van waterrecreatie, waarbij buitendijkse verblijfsrecreatie in Ketelhaven mogelijk is onder stringente randvoorwaarden. De randmeerzone wordt tevens gezien als een plaats voor landgoedontwikkeling, waarmee woonmilieudifferentiatie en een aantrekkelijk gebied voor recreatief medegebruik ontstaan⁵⁴.

Het landelijk gebied wordt voornamelijk voor landbouwactiviteiten ingezet, maar daarnaast kan het plaats bieden aan extensieve en kleinschalige recreatie en toerisme, waarbij het accent ligt op recreatief medegebruik en toeristische nevenactiviteiten zoals bed & breakfast en verkoop van agrarische producten.

Daarnaast is er aandacht voor nationale routestructuren en wordt landschapskunst gezien als een aanknopingspunt voor toerisme en recreatie.

In het actieplan zijn vijf strategieën vastgelegd voor korte en middellange termijn:

1. productontwikkeling en innovatie
2. promotie en imagooversterking integreren in gebiedsmarketing
3. samenwerking van recreatie en toerisme met andere sectoren
4. krachtenbundeling en organiserend vermogen versterken
5. versterking basiscondities

Elke strategie is geconcretiseerd met acties waarbij projecten projectideeën worden opgenomen. (bijvoorbeeld knooppuntensysteem, netwerk trekkershutten) Concrete actiepunten worden hierin (nog) niet genoemd.

Op provinciaal niveau wordt er veel nagedacht en beleid gemaakt met betrekking tot recreatie en toerisme. De speerpunten Oostrand en de West-Oost as van de provincie zijn inmiddels bij de gemeente Dronten neergelegd om de trekkersrol te vervullen. De provincie Flevoland ziet kansen voor de verdere ontwikkeling van de toeristische en recreatieve sector en heeft hiervoor het BART opgesteld. Dit beleidsplan zal nog een looptijd hebben tot ongeveer 2010 waarbij vijf strategieën geconcretiseerd worden door middel van diverse acties.

4.4 Gemeentelijk beleid

Op gemeentelijk niveau zijn er diverse beleidsstukken geschreven waarin een rol is weggelegd voor toerisme en recreatie.

Structuurvisie 2020

In 1997 is door de gemeente Dronten een structuurvisie opgesteld tot 2020. Deze visie is inmiddels enigszins verouderd, maar hier zullen toch de hoofdlijnen beschreven worden. In deze visie is

⁵³ Provincie Flevoland, 2003: 6

⁵⁴ Provincie Flevoland, 2006

uitgegaan van de verwachte en gewenste ontwikkeling van bevolking, voorzieningen, verkeer en werkgelegenheid waarop een ruimtelijk kader geschapen is voor de lange termijn. De positie van Dronten wordt iets sterker ten opzichte van Swifterbant en Biddinghuizen. Er is een sterke zonering van toeristische ontwikkeling, waarbij intensieve vormen van recreatie gecentreerd worden ten zuiden van de Elburgerburg. Een terughoudend beleid wordt gevoerd aangaande uitbreiding van recreatief wonen en buitendijks kamperen. Landgoedwonen als uitbreiding van de kern is wel mogelijk. De volgende zonering is aangebracht:

- kustzone Hardersluis-Elburgerbrug: intensieve verblijfsrecreatie en dagrecreatie;
- tussen Elburgerbrug en Roggebotsluis extensieve en kleinschalige (verblijfs) recreatie;
- tussen Roggebotsluis en Ketelhaven: accent op extensieve dagrecreatie;
- Ketelhaven: concentratie van ontwikkelingen buitendijks.

Tevens wordt er uitgegaan van behoud van de openbaarheid van stranden, uitbreiding van het routenetwerk, benutting van de Lage Vaart bij Dronten voor groen en het verbeteren van het rendement van Biddinghuizen vanuit het recreatiemilieu in de directe omgeving⁵⁵.

Toekomstvisie 2025

In de visie "Dronten ontdek die ruimte. Toekomstvisie 2025", vastgesteld in juli 2007, wordt weergegeven wat voor een gemeenschap Dronten wil zijn in 2025. Prognoses en verkenningen van de toekomst zijn onzeker, maar gezegd kan worden dat:

- de bevolkingssamenstelling verandert;
- de landbouw en industrie naar verwachting betekenis zullen verliezen;
- de dienstverlening groeiende is;
- inwoners andere wensen hebben;
- onbegrensde mobiliteit betekent dat inwoners minder gebonden zijn.

Een aantal trends kunnen voor Dronten negatief uitpakken zoals de afnemende bevolkingsgroei, de groei van het aantal arbeidsplaatsen dat onder druk staat en de uitgaande pendel die toeneemt. Er zijn zeven ruimtebiedende perspectieven aangegeven om de toekomstvisie richting te geven:

1. Dronten: netwerkgemeente van vitale dorpen en met ruimte voor bijzondere woonvormen.
2. Dronten: kenniscentrum voor de agro-sector.
3. Dronten: uitvalsbasis voor kleinschalige en grootschalige recreatie en toerisme.
4. Dronten: de plaats voor innovatieve combinaties van wonen en werken.
5. Dronten: knooppunt op de verkeer- en vervoersas Alkmaar-Zwolle
6. Dronten: een innovatieve dienstverlenende overheid.
7. Dronten: een gemeenschap met een betrokken samenleving.

Vele Drontenaren hebben werk gevonden in de sector toerisme en recreatie. Het uitgangspunt dat de provincie inneemt van 5% werkgelegenheidsgroei in deze sector is overgenomen door de gemeente.

In de visie komt naar voren dat onderzoek vooral gericht zal moeten zijn op een beheerste groei naar 2025. Waar liggen bijvoorbeeld ruimtelijk de goede mogelijkheden voor uitbreiding met een enkele grootschalige toeristisch recreatieve attractie? Aandacht zal ook uit moeten gaan naar landschappelijke waarden (natuur, ecologie en groen). Daarnaast zullen mogelijkheden op het gebied van verkeer en vervoer moeten worden verkend. Op dit gebied is onlangs een onderzoek gestart. De kernwaarden van de gemeente Dronten en de promotie daarvan worden in een citymarketingstrategie nader uitgewerkt.

Nieuw bestemmingsplan buitengebied

Het bestemmingsplan buitengebied is op 26 april 2007 vastgesteld door de gemeente Dronten en op 7 mei 2008 van rechtswege goedgekeurd. Voor het agrarisch gebied betekent dat het college van B&W vrijstelling kan verlenen voor uitoefening van bepaalde deeltijdfuncties of een tweede tak van het bedrijf dat met het agrarisch bedrijf wordt gecombineerd. Met betrekking op toerisme en recreatie leidt dit tot een mogelijkheid om bijvoorbeeld een educatief centrum gerelateerd aan landbouw en/of natuur te openen, een groepsaccommodatie of een theeschenkerij als nevenactiviteit erbij te doen (zie bijlage 4). Voor gebieden met een bedrijfsbestemming of bestemming met woondoeleinden gelden weer andere voorwaarden.

⁵⁵ Gemeente Dronten, 2001

Wet op de Openluchtrecreatie

Met ingang van 1 januari 2008 is de wet op de openluchtrecreatie (WOR) vervallen. Een belangrijke regel uit de WOR is bijvoorbeeld het verbod om te kamperen buiten kampeerterreinen. Daarmee vervalt de basis van de door de gemeente uitgegeven kampeervergunningen, vrijstellingen en verordeningen die op deze wet zijn gebaseerd. De intrekking van de WOR past binnen het streven van het kabinet om de bureaucratie en regelzucht te verminderen. Het bestemmingsplan en de algemeen plaatselijke verordening (APV) zijn nu voor de gemeente de instrumenten voor regelgeving op het gebied van kamperen. Nieuwe ontwikkelingen zijn de sterke opkomst van campers, nachtvisserij en uitbreidingsmogelijkheden voor kleinschalig kamperen. Met betrekking tot campers wordt nu een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en wenselijkheid van het creëren van gereguleerde overnachtingplaatsen. In de notitie 'Gevolgen van afschaffing van de Wet op de Openlucht Recreatie' wordt hier nader op in gegaan.

Toeristenbelasting

In de gemeente Dronten zijn diverse verordeningen van kracht met betrekking tot de invordering van belasting bij mensen die overnachten in de gemeente. Ten eerste kent de gemeente toeristenbelasting. Toeristenbelasting gaat alle personen aan die binnen de gemeente overnachten en die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente zijn opgenomen. Voor overnachtingen binnen de gemeente wordt belasting geheven naar het aantal overnachtingen. Het tarief bedraagt per persoon per overnachting € 0,75⁵⁶. Personen die meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder in de gemeente een hoofdverblijf te hebben, hoeven geen toeristenbelasting te betalen, maar zijn forensenbelasting verschuldigd. De belasting wordt vastgesteld op basis van de waarde van het economische verkeer⁵⁷. Voor personen die binnen de gemeente verblijven op vaartuigen, en niet geregistreerd staan bij de gemeente, en zich dus in het watergebied van de gemeente bevinden betalen een directe belasting: watertoeristenbelasting. Hier bedraagt het tarief per persoon per overnachting ook € 0,75. Voor vaste ligplaatsen gelden andere bedragen⁵⁸.

Vanuit de structuurvisie 2020 en de toekomstvisie 2025 over Dronten worden toerisme en recreatie als belangrijke speerpunten aangegeven. Aan de oostkant van Dronten, aan de randmeren, is daarbij tevens een zonering aangebracht. Daarnaast zou het straks voor bewoners van het buitengebied makkelijker moeten worden om toerisme en recreatie als nevenfunctie naast de bedrijfsvoering te hebben.

4.5 Lokaal beleid omliggende gemeenten

Voor de verdere toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Dronten zijn de plannen van de omliggende gemeenten mede van belang, deze zullen hieronder worden besproken.

Harderwijk

Sinds eind 2006 heeft Harderwijk een nieuwe beleidsvisie en businessplan toerisme en recreatie. De focus ligt hierbij vooral op dagrecreatie. Harderwijk wil meer zijn dan alleen het Dolfinarium en wil profijt halen uit andere kwaliteiten. Er wordt een combinatie gemaakt in het aanbod van de waterfront en kustlijn (blauw), Veluwegebied en Hierden (groen) en cultuurhistorie en binnenstad (goud). Deze driekleur moet ervoor zorgen dat Harderwijk lang uniek op de markt van toerisme en recreatie blijft. Promotie en marketing nemen hier een belangrijke rol in. De infrastructurele ontwikkelingen zijn met name voor Dronten relevant. De infrastructuur rond Harderwijk vormt immers de kransslagader naar het Veluwemeer. De capaciteitsvergroting van de N203 die in de planning staat kan bijdragen aan een betere bereikbaarheid van Dronten.

⁵⁶ Gemeente Dronten, 2006²

⁵⁷ Gemeente Dronten, 2006¹

⁵⁸ Gemeente Dronten, 2006³

Nunspeet

In Nunspeet wordt toerisme sinds 1998 vanuit een economische invalshoek aangemerkt als speerpunt van het beleid. In het toeristisch-recreatief integratieplan Nunspeet van 1997 en de Integrale Ruimtelijke Toekomstvisie staan de volgende uitvoeringsplannen centraal:

De uitbouw van het Veluwetransferium, schaapskooi(en) en het versterken van de dagrecreatieve voorzieningen voor bezoekers en de lokale bevolking. Nunspeet is niet gediend van grootschalige attracties, omdat dit qua schaal niet past en zij al centraal gelegen zijn ten opzichte van andere grootschalige attracties in de omgeving. Daarnaast worden de overdekte voorzieningen te kleinschalig en te gering in aantal bevonden. Een nieuw speerpunt dat wordt aangemerkt is Nunspeet aan Zee. Relevant voor Dronten zijn de aandacht voor de voet- en fietsveer naar het nieuwe land; Biddinghuizen. Dit is een IIVR project en als de proef gedurende twee jaar slaagt, kan de pont in de vaart blijven, mits het exploitatietekort blijvend gefinancierd kan worden door de direct betrokken overheden. Wil Dronten deze pont dus in samenwerking met andere partijen in de vaart houden dan dient hier financiering voor beschikbaar te zijn. Daarnaast wordt aan de andere kant van de randmeren de CVN-Veluwetransferium randmeerkust geoptimaliseerd en wordt er een fietspad aangelegd tussen Harderwijk en Elburg. Via dit fietspad zouden eventueel mensen vanuit Harderwijk door kunnen fietsen via Elburg naar de gemeente Dronten.

Kampen-Zwolle

Het masterplan toerisme van Kampen-Zwolle dateert uit 2002 met een looptijd tot 2010. Kort samengevat zijn de ambities voor Zwolle en Kampen: een toeristische stad, eigenheid en identiteit als Hanzestad en kwaliteit en variatie en gastvrijheid. In de regio ligt de ontwikkeling primair bij het stedelijk toerisme. In Kampen staat het verlevendigen van de cultuurhistorische uitrusting, de versterking van de relatie met het water, ontwikkeling van evenementen en het differentiëren van het winkel en horeca aanbod centraal. Vooral van belang voor Dronten is de ontwikkeling ten westen van Kampen. Hier wordt aan de randmeren meer ruimte geboden voor ontwikkelingen en/of uitbreiding van grootschalige verblijfsaccommodaties (kamperen en bungalows). Daarnaast zijn er in het buitengebied mogelijkheden voor kleinschalige toeristische producten. Versterken van de promotie staat tevens hoog in het vaandel.

Zeewolde

In Zeewolde wordt momenteel hard gewerkt aan een vervolg op de recreatienota van 1996. Als uitgangspunten en randvoorwaarden voor toekomstige toeristische ontwikkeling gaat Zeewolde uit van een toeristisch profiel van rust, ruimte en natuur. Daarnaast moet het dorpse karakter van Zeewolde behouden blijven en moeten de toekomstige ontwikkelingen afgestemd zijn op de bevolkingsopbouw en –ontwikkeling van Zeewolde. Watersport en oeverrecreatie zijn de belangrijkste aandachtsgebieden. De doelgroep waarop ingespeeld wordt zijn gezinnen met kinderen en actieve senioren.

Lelystad

De nota toerisme en recreatie van Lelystad loopt van 2005 tot 2010. De hoofdpogaven hiervan zijn: het doorontwikkelen van de basiskwaliteiten, versterking van de toeristische knopen en het uitdragen van de aanwezige kwaliteiten door middel van marketing en promotie. Dit zijn tevens drie opgaven die Dronten voor zichzelf goed in de gaten moet houden.

Wil de gemeente Dronten zich goed op de kaart zetten én houden dan dient het zich te onderscheiden op toeristisch-recreatief gebied. Promotie en/of citymarketing is hierbij zeker essentieel wil Dronten de concurrentie met de omliggende plaatsen en hun marketinginvesteringen aankunnen. Daarnaast zijn er andere ontwikkelingen zoals de pont Nunspeet-Biddinghuizen en de ontwikkelingen van accommodaties in Kampen waar Dronten rekening mee dient te houden.

Naast het beleid op algemeen niveau zijn er tevens andere richtlijnen en wetgeving waar de gemeente zich aan dient te houden. Deze zullen in de onderstaande paragraaf beschreven worden.

4.6 Natuurwetgeving en richtlijnen

Naast het bovenstaande beleid speelt de complexe natuurwetgeving een belangrijke rol in de totstandkoming van nieuwe ontwikkelingen op toeristisch-recreatief gebied. Zowel op Europees, nationaal en provinciaal niveau zijn er diverse wetten en richtlijnen die in deze paragraaf zullen worden beschreven.

Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (Europees)

In de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) zijn EU richtlijnen voor de bescherming van soorten opgenomen. Het rijk is verantwoordelijk voor het bepalen van de instandhoudingsdoelen en het vaststellen van de aanwijzingsbesluiten. In Flevoland is ongeveer de helft aangewezen als speciale beschermingszone onder de Europese Vogelrichtlijn. Op 24 maart 2000 zijn de gebieden Drontermeer, Veluwemeer, Wolderwijd en Nuldernauw aangewezen als drie afzonderlijke speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn heeft tot doel om in het wild levende vogelsoorten te beschermen zoals de roerdomp, grote karekiet, fuut en de aalscholver. Daarnaast vallen de Veluwerandmeren ook onder de Habitatrichtlijn dat als doel heeft het waarborgen van de biologische diversiteit door de instandhouding van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. De Habitatrichtlijn beschermt zowel gebieden als populaties van dier- en plantensoorten zoals de rivierdonderpad en kranswier⁵⁹.

Natura 2000 (Europees)

De EU vindt dat de natuur van zeer belangrijke biologische, esthetische en economische waarde is en daarom hebben zij het initiatief genomen voor de 'Natura 2000' om deze natuur te behouden. De Natura 2000 is een samenhangend Europees ecologisch netwerk bestaande uit gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Het doel van dit ecologische netwerk is dat de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied worden behouden of zich kunnen herstellen (ontwerpbesluit Veluwerandmeren). In en rond Natura 2000 gebieden geldt dat voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de natuur een vergunningplicht. Activiteiten uitvoeren zonder vergunning is strafbaar⁶⁰.

Flora- en fauna wet (nationaal)

De doelstelling van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn op nationaal niveau vertaald in de Natuurbeschermingswet en de Flora- en fauna wet. De Natuurbeschermingswet maakt het mogelijk om natuurgebieden te beschermen. Binnen Dronten zijn de ondiepe delen van het Vossemeer, Drontermeer en Veluwemeer aangewezen als Staatsnatuurmonument. De bescherming van soorten, op nationaal niveau, is geregeld in de flora- en fauna wet. De flora- en faunawet regelt de bescherming van planten- en diersoorten. De beschermde soorten zijn kort beschreven in bijlage 5. De wet regelt onder meer beheer, schadebestrijding, jacht, handel, bezit en andere menselijke activiteiten die een schadelijk effect kunnen hebben op beschermde soorten⁶¹. In deze wet is een zorgplicht opgenomen dat inhoudt dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor de flora en fauna. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De flora- en faunawet maakt het voor provincies mogelijk een bepaalde plek in het landschap aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (nationaal/provinciaal)

In 1995 heeft het Rijk in grote lijnen de grenzen van de EHS vastgesteld in het 'Structuurschema Groene Ruimte'. In aanvulling hierop heeft de overheid extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. De provincie bepaalt vervolgens om welke gebieden het precies gaat. De EHS is voor de provincie een planologisch instrument met als (nationale) doel natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden zodat een netwerk ontstaat waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De Natura 2000 gebieden vormen samen met een groot deel van de binnendijkse natuurgebieden het Flevolandse deel van de nationale ecologische hoofdstructuur. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

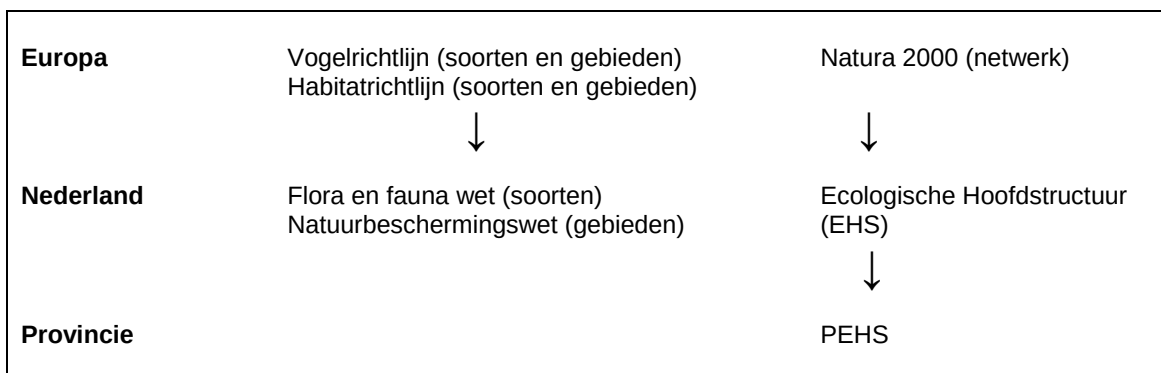
⁵⁹ www.minlnv.nl

⁶⁰ www.minlnv.nl

⁶¹ www.minlnv.nl

In het bestemmingsplan van de gemeente ligt vast wat wel en niet mag in een EHS-gebied. De EHS is nog een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn⁶².

Samenvattend kunnen bovenstaande richtlijnen en wetten als volgt schematisch weergegeven worden:

Spanningsveld natuur en recreatie

Er is echter ook een spanningsveld tussen de natuurwetgeving en recreatie. Het grootste gedeelte van de natuur is toegankelijk via wegen en paden en dit biedt veel mogelijkheden voor wandelen, fietsen, kanoën en andere vormen van natuurgerichte openluchtrecreatie. Toerisme en recreatie kunnen echter schadelijk zijn voor de natuur en zullen daarom vaak vergunningen vereisen. Voornamelijk de grotere intensieve recreatieondernemingen kunnen problemen ondervinden bij bijvoorbeeld uitbreiding en strengere regelgeving om de natuur te beschermen. De provincie wil de

natuur beschermen en ontwikkelen, maar daarnaast ook ruimte hebben voor andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en recreatie. "De natuurwetgeving hanteert een 'nee, tenzij'-regime: nieuwe activiteiten zijn niet toegestaan, tenzij kan worden aangetoond dat de beschermde habitats en soorten daarvan geen schade ondervinden. Slechts indien een blijvende gunstige staat van instandhouding voor soorten en habitats gegarandeerd is, kan 'nee, tenzij' worden omgebogen in een door de provincie gewenst 'ja, want' ". Saldobenadering is het systeem waarvan de provincie gebruik wil maken. Dit betekent dat maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen elkaar niet hoeven te belemmeren maar ook elkaar kunnen versterken. De provincie is op het moment nog aan het onderzoeken wat de meest doelmatige toepassing van de saldobenadering is⁶³.

Voor toeristisch-recreatieve ondernemers is het in ieder geval zeer belangrijk om de natuur in een vroeg stadium bij eventuele ontwikkelingen of ontwerpen te betrekken. De bedoeling is dat er in de visie over de Oostrand, die binnenkort tot stand zal komen, meer gezegd zal worden over hoe, op gemeentelijk niveau, per initiatief of ontwikkeling bekeken kan worden of dit gerealiseerd kan worden ja of te nee. Verweving en saldobenadering zijn belangrijke begrippen die hierin terug zullen komen.

De natuurwetgeving in de vorm van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en fauna wet spelen een grote rol bij de inrichting van een gebied, zeker in Dronten waar een grote concentratie van toeristisch-recreatieve bedrijven zijn gehuisvest. Natuur is echter een belangrijke voorwaarde voor de toeristen/recreanten om naar een gebied te komen. Het beste zou dus zijn om te streven naar een goede en mooie natuur die aantrekkelijk is voor de recreant. Nieuwe ontwikkelingen zullen dus zeker ook de natuur erbij moeten betrekken.

⁶² www.minlnv.nl

⁶³ Provincie Flevoland, 2006:126

4.7 Integrale Inrichting Veluwe Randmeren

In 1996 is gestart met het project Integrale Inrichting Veluwe Randmeren (IIVR). Dit is een samenwerkingsverband tussen negentien overheden die betrokken zijn bij de Veluwerandmeren, het gebied tussen Nijkerkersluis en Roggebotsluis bij Kampen. Samen met belangenorganisaties en bewoners van het gebied hebben de overheden gewerkt aan een plan voor de (her)inrichting van de Veluwerandmeren. Dit heeft geresulteerd in het Inrichtingsplan Veluwerandmeren waarin zesendertig maatregelen staan die in de periode tussen 2002 en 2010 uitgevoerd worden. Dit was noodzakelijk omdat eind jaren zestig het glasheldere water van de Veluwerandmeren in een 'groene soep' veranderde door de steeds sterkere toevoer van fosfaat en stikstof vanuit de huishoudens en de

landbouw. Ruim tien jaar is gewerkt aan de terugkeer van het heldere water door middel van allerlei technische maatregelen. Rond 1992 begon de strijd tegen de overmatige algengroei vruchten af te werpen, maar ondertussen was het aantal gebruikers van de meren toegenomen. Het behouden en versterken van het evenwicht tussen recreatie, natuur en economische belangen staan hierin centraal. Voorbeelden van projecten waar Dronten nauw bij betrokken is (geweest): realisatie overdraagvoorzieningen kano's bij Roggebotsluis, aanleg van een vissteiger voor mindervaliden, faciliteren van recreatievoorzieningen Harderstrand en De Oase,

Veluwerandveer': fietspont Biddinghuizen Nunspeet, herstel van het historisch havenhoofd Elburg, informatiecentrum Veluwerandmeren, verdiepingen van het Veluwemeer en het stimuleren van recreatiegebied Bremerberg.

Al met al zijn er veel soorten beleid en wet- en regelgeving waar de gemeente Dronten rekening mee dient te houden aangaande toerisme en recreatie. In dit hoofdstuk zijn deze zaken aan bod gekomen variërend van Europees beleid tot en met gemeentelijk beleid en wetgeving met betrekking tot de natuur in de breedste zin van het woord.

In het volgende hoofdstuk komen de sterktes en zwaktes van het bestaande aan bod en staan de kansen en bedreigingen voor toekomstige ontwikkelingen centraal.

5. Wat betekent dit alles voor Dronten?

In dit hoofdstuk wordt een analyse gemaakt van de belangrijkste sterke en zwakke punten tezamen met de kansen en bedreigingen van het toeristisch-recreatieve aanbod van de gemeente Dronten. Op basis van deze analyse kan een strategie bepaald worden voor de toekomst van de toeristisch-recreatieve sector in Dronten.

5.1 SWOT-analyse toerisme en recreatie gemeente Dronten

Op basis van de verkregen informatie uit de inventarisatie van het aanbod (hoofdstuk 3), de trends en ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en daarnaast de geretourneerde vragenlijsten van de toeristisch-recreatieve ondernemers (zie 5.2) en de gesprekken met de diverse (branche)organisaties zijn de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen weergegeven in onderstaande SWOT-analyse⁶⁴.

STERK	ZWAK
• Mooie omgeving; karakteristiek polderlandschap/buitengebied; • De ooststrand van de gemeente met bossen en stranden langs de randmeren; • De lange waterlijn waar vele recreatiebedrijven zich hebben gevestigd; • Beschikbaarheid bevaarbaar water: randmeren, IJsselmeer, kanalen en waterlijnen; • Rust voor natuurliefhebbers • Ruimte dat de mogelijkheid geeft tot uitbreiding of kans vestiging nieuwe toeristisch-recreatieve ondernemers; • Winkelcentrum Suydersee, gratis parkeren; • Centrale ligging; • Meerpaal: naamsbekendheid; • Aantrekkingskracht door landelijke bekendheid van Walibi World en evenementen zoals Lowlands; • Ruim aanbod campings en bungalows.	• Imago, beperkte bekendheid over gebied en recreatieve mogelijkheden gemeente Dronten; • Te weinig verbinding recreatie randmeren met de kernen van de gemeente. Afstand tussen de dorpen en de Ooststrand; • Eenzijdige dagrecreatie; • Bereikbaarheid per openbaar vervoer, randmeren/kernen v.v.; • Beperkt aanbod hotels & horeca; • Open, winderig landschap/weinig landschappelijke variatie; • Gastheerschap/Naamsbekendheid; • Rustpunten, bezoekdoelen tussen kernen en randmeren; • Saaie fietspaden en gebrek aan routes; • Te weinig 'all weather' voorzieningen
KANS	BEDREIGING
• Meerpaal; programmering, evenementen, slechtweerprogramma; • Swifterbancultuur/archeologie, inpolderingsverhaal; • Samenwerking en communicatie tussen gemeente en ondernemers. • Vestigingsmogelijkheden en -ruimte voor nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven (o.a. vanaf Veluwe); • Nationaal Evenementen Terrein (NET); • De komst van de Hanzelijn i.c.m. attractiepunten kern; • Toekomstig fietspad Drontermeer; • Vergrijzing; • Overloop bedrijven Veluwe; • Citymarketing, reclame, promotie; • Agrotourisme kan zorgen voor meer verbindingpunten kernen met randmeren v.v.	• Concurrentie andere plaatsen zowel nationaal en internationaal; • Steeds strenger wordende regelgeving werkt belemmerend voor zowel recreatie, toerisme en landbouw (en combinaties hiervan) bijvoorbeeld richtlijn hinderwet, ruimtelijke ordening-toetsingsbeleid, Natura 2000/EHS spanningsveld natuur/recreatie; • Kwaliteit uitrustingsniveau en uitstraling diverse toeristisch-recreatieve aanbieders die niet meer voldoen aan kritische consument met hoge verwachtingen.

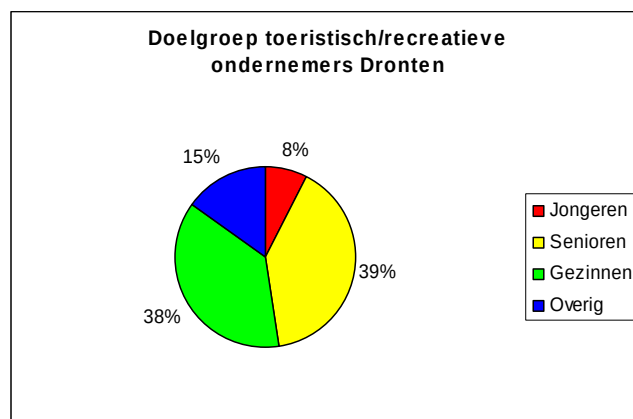
⁶⁴ SWOT staat voor: 'Strength, Weakness, Opportunities, Threats' (sterkte, zwakte, kans en bedreiging)

5.2 Vragenlijst

In augustus en september 2007 zijn naar éénendertig toeristisch-recreatieve ondernemingen vragenlijsten verstuurd (zie bijlage 6 en 7). Van deze vragenlijsten zijn er éénentwintig geretourneerd. Dat betekent dat twee derde van de toeristisch-recreatieve ondernemers gehoor heeft gegeven aan de oproep van de gemeente om medewerking te verlenen aan deze beleidsnota. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met diverse brancheorganisaties (zie bijlage 7). Een deel van de resultaten zijn reeds verwerkt in de SWOT-analyse. De overige resultaten zullen hieronder kort beschreven worden.

Doelgroep

Overduidelijk is dat de huidige doelgroepen, van de toeristisch-recreatieve ondernemers in de gemeente Dronten, de gezinnen en senioren zijn. De meeste bedrijven richten zich op beide doelgroepen, een enkeling neemt daarbij ook de doelgroep jongeren mee. Daarnaast krijgen enkele bedrijven bezoek van verenigingen, familieweekenden, tijdelijk personeel van bedrijven, gezinnen met een gehandicapt kind en zieke kinderen.

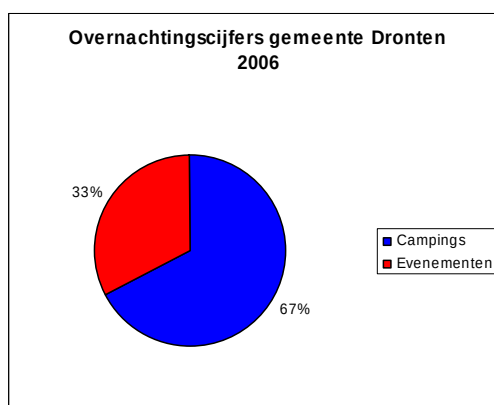

Figuur 3 Doelgroep toeristisch/recreatie ondernemers Dronten

Bezoekers

De grote meerderheid van de bezoekers bij de toeristisch-recreatieve ondernemers met verblijfsrecreatie komt uit Nederland. In de meeste gevallen ligt het percentage buitenlandse bezoeken tussen de 5 en 10 procent. Een uitzondering vormen bungalowpark Boschberg (95% buitenlands), Inter Harbour Ketelhaven (50% buitenlands), Riviera Parc (25% buitenlands) en minicampings waar buitenlands personeel tijdelijk verblijft. De oriëntatie in Dronten is dus voornamelijk op de Nederlandse markt gericht.

Het totaal aantal overnachtingen op campings en evenementen in Dronten wordt weergegeven in onderstaand cirkeldiagram.

Figuur 4 Overnachtingscijfers gemeente Dronten⁶⁵

Daarnaast zijn op de jachthavens 59.445 aantal etmalen verblijf geregistreerd in 2006.

⁶⁵ Verkregen vanuit toeristenbelastinggegevens

Dronten op de kaart

De uitspraken met betrekking tot hoe Dronten op de kaart gezet moet worden, wordt door de meeste ondernemers positief beantwoord. De antwoorden lopen uiteen, maar hebben ook veel raakvlakken. De centrale ligging, water, groen, ruimte en rust komen met regelmaat voor. Enkele uitspraken:

"Toeristisch hart dat alles te bieden heeft: water, bos, attracties etc."

"Als groen, natuurlijk, dynamisch dorp"

"Toeristisch middelpunt Nederland"

"Jonge gemeente met veel mogelijkheden"

"Dynamische actieve groeigemeente"

"Gezellig winkelcentrum, mooie omgeving bij de randmeren"

"Op Walibi na een 50+ recreatie gebied"

Een enkeling ziet ook graag een nieuwe publiekstrekker komen en vindt dat het aantal toeristen verhoogd moet worden door acquisitie.

STIP (VVV)

De meningen over de VVV zijn nogal verdeeld. De reacties variëren van: *"Is er een VVV?"* tot *"tevreden en erg mooi"*. Er wordt aangegeven dat de VVV net is opgestart en dat dat mede de reden is van het nog niet helemaal succesvolle beeld van de VVV. De ondernemers vinden het vooral belangrijk dat de klant de VVV kan vinden en daar wordt nog wel eens aan getwijfeld. Sommige ondernemers hebben geen enkel contact met de VVV. Daarentegen vinden anderen het huidige contact te minimaal. De toeristisch-recreatieve ondernemers aan de randmeren zouden graag ook een toeristisch punt bij de Fazant zien. Deze is echter in mei 2007 vlak voor de opening afgebrand. Hopelijk wordt dit informatiecentrum in het seizoen 2008 heropend.

Bereikbaarheid/bewegwijzering

De bereikbaarheid wat betreft bewegwijzering naar het bedrijf wordt door ongeveer de helft als voldoende en naar tevredenheid beoordeeld. Er gaan echter ook geluiden op dat borden erg duur zijn (met name de ANWB borden). Een enkeling die gevestigd is langs de randmeren zou graag ook al vanaf Dronten verwijsborden willen zien.

Samenwerking

Een groot deel van de aangeschreven ondernemers zijn lid van de Flevoboulevard. Zij werken dan ook veel samen met de overige leden. Daarnaast geven enkele ondernemers aan graag lid te worden van deze vereniging, maar is dat vanwege hun vestigingslocatie niet mogelijk. Ondernemers zoeken samenwerking vaak in de nabijheid en ad hoc. Een heel enkele keer zijn er arrangementen of wordt er gewerkt met een doorverwijssysteem.

Algemene opmerkingen

De promotie van de omgeving, activiteiten, evenementen etcetera gebeurt zowel op provinciaal niveau door Toerisme Flevoland en op lokaal niveau door het STIP/VVV Dronten. Na het failliet gaan van de FBT in 2005 zijn (de eerdergenoemde) nieuwe organisaties pas weer opgestart en groeiende. Qua programmering en promotie is het nog niet op het niveau van voor 2005. Hetzelfde geldt voor de onlangs geopende winkelcentra. Winkelcentrum Suydersee bestaat inmiddels één jaar en de winkeliersvereniging is hard op weg om zichzelf te profileren, bekendheid te krijgen en te versterken. Buitenlandse toeristen worden niet veel waargenomen. Wel zijn er regelmatig dagjesmensen uit de omgeving, zoals Kampen en Elburg, te vinden. Vooral het winkelcentrum in Biddinghuizen profiteert van de nabije toeristen aan de randmeren. Terwijl er in Dronten tijdens de zomerperiode bij de supermarkt een omzetsdaling is van 20%, stijgt de omzet bij de supermarkt in Biddinghuizen zomers met 10%. Dit is toe te schrijven aan de toeristen. Veel Duitse toeristen doen bijvoorbeeld boodschappen bij de C1000. Voor hen geldt: *"hoe heter hoe beter"* (aldus Jan Schuurhuis). Dit betekent namelijk meer omzet voor bijvoorbeeld ijs en bier. Helaas voor de toeristen zijn er geen voorstellingen en activiteiten in de Meerpaal gedurende de zomerperiode.

Tevens verdienen infrastructurele verbindingen de aandacht zoals mobiele telefoon, kabel-tv en internet.

De overige vragen van de vragenlijst zullen verwerkt worden in het volgende hoofdstuk waar de acties voortkomende uit deze analyse zullen worden beschreven.

6. Aanbevelingen

In de voorgaande hoofdstukken is een overzicht gemaakt van de trends, ontwikkelingen, bestaande situatie en een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen. In dit hoofdstuk zullen de hoofdpunten van het huidige en toekomstige beleid beschreven worden (paragraaf 6.1). In paragraaf 6.2 zal uitgewerkt worden wat de rol van de gemeente is. Tenslotte zullen de aanbevelingen in paragraaf 6.3 worden uitgewerkt in actievoorstellen.

6.1 Hoofdpunten

In deze beleidsnota staat het toekomstige toeristisch-recreatieve beleid van de gemeente Dronten centraal. De visie in deze nota zal moeten leiden tot een sterkere toeristisch-recreatieve sector. De kracht van het toeristisch-recreatieve product van Dronten bestaat uit een combinatie van ruimte, water, groen en de aanwezigheid van diverse dagrecreatieve voorzieningen (zowel in zomer als winter) en het ruime aanbod aan verblijfsaccommodaties. Hoofddoelgroepen zijn de gezinnen en senioren uit Nederland. Buitenlanders zijn over het algemeen nog weinig in het gebied te vinden.

Zonering

De centrale ligging van Dronten in Nederland in combinatie met de ruimte en de eerder genoemde kwaliteiten zorgen ervoor dat de gemeente Dronten een interessante plaats is om een toeristisch recreatief bedrijf te vestigen. Met name diversiteit ten opzichte van het bestaande aanbod wordt aangemoedigd evenals nieuwe initiatieven die onderscheidend zijn (zie bijlage 8 toetsingskader initiatieven). Bij de vestiging van een nieuwe toeristisch-recreatieve ondernemer zal er rekening gehouden moeten worden met het landschap en de omgevingskwaliteit. De huidig bestaande zonering langs de randmeren zal behouden blijven en worden aangevuld met een zonering van de overige gebieden in de gemeente Dronten. Deze zonering gaat uit van een concentratie met verschillende accenten:

Randmeren:

- Veluwemeer kustzone tussen Hardersluis en de Elburgerbrug. Intensieve recreatiezone voor verblijfsrecreatie en intensieve dagrecreatie → recreatiezwaartepunt. Tevens recreatiegebied voor inwoners van Biddinghuizen.
- Tussen Elburgerbrug en Roggebotsluis: extensieve en kleinschalige en doelgroep (verblijfs) recreatie;
- Tussen Roggebotsluis en Ketelhaven: accent op extensieve dagrecreatie;
- Ketelhaven: concentratie van ontwikkelingen buitendijks. Tevens recreatiegebied voor de inwoners van Dronten.
- Kamperhoek: secundaire watersportontwikkelingslocatie en watersportgelieerde voorzieningen. Tevens recreatiegebied voor de inwoners van Swifterbant.

Overige gebieden gemeente Dronten

- Rivierduingebied: accent op extensieve dagrecreatie
 - Buitengebied: accent op extensieve dagrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie.
 - Kernen: accent op extensieve dagrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie. Recreatiegebied voor de inwoners.
- (zie kaartje in bijlage 9).

Daarbij kan worden aangevuld dat het zoekgebied voor nieuwe (grootschalige) toeristisch-recreatieve initiatieven is gelegen ten noorden en oosten van Dronten tussen de Hoge en Lage Vaart en aan de oostkant van de kern Dronten. Dit zoekgebied is noodzakelijk, omdat er geen mogelijkheden meer zijn voor grootschalige toeristisch-recreatieve initiatieven in het gebied langs de randmeren. De keuze voor de locatie van dit zoekgebied is vanwege de nabijheid van de kern Dronten en de (toekomstige) goede bereikbaarheid met de N23 en de Hanzelijn.

Hoofdkoers/speerpunten Dronten

Samenvattend kan gesteld worden dat onderstaande opsomming de speerpunten op toeristisch-recreatief gebied voor de gemeente Dronten zullen zijn de komende jaren.

- Meer verbindings- en rustpunten tussen de kernen en de randmeren.
- (City)marketingstrategie (positioneren, branding én promotie) & gastvrijheid/gastheerschap
- Ruimte bieden voor (grootschalige) attractiepunten
- Swifterbantcultuur/archeologie

- Routes

Deze speerpunten zullen nader uitgewerkt worden in de actievoorstellen in paragraaf 6.3.

Huidige projecten en andere (toekomstige) visies

Naast het toekomstige beleid zijn er enkele nieuwe visies in voorbereiding. Daarnaast zijn er enkele belangrijke projecten met betrekking tot toerisme en recreatie op touw gezet die door de gemeente worden getrokken. Het gaat om: de strategische visie oostkant Dronten, visie Ketelhaven, aanzet voor citymarketing, recreatiegebied Bremerberg en het Nationaal Evenementen Terrein. Daarnaast zijn er nog enkele projecten waarbij de initiatieven vanuit de markt komen. Daar zal in dit hoofdstuk niet nader op in worden gegaan. Een overzicht hiervan kan teruggevonden worden in bijlage 10. In paragraaf 6.3 zullen de actievoorstellen uiteen gezet worden.

6.2 Rol gemeente

Alvorens de actievoorstellen te beschrijven zullen in deze paragraaf kort de verschillende rollen van de gemeente worden beschreven om helder te hebben wat de diverse maatregelen inhouden.

De rol van de gemeente is met name gericht op een actieve stimulering en ontwikkeling van toeristisch-recreatieve vestigingen en mogelijkheden. Er zullen dus voorwaarden geschapen moeten worden teneinde ontwikkelingen in gang te zetten. Ontwikkelingen worden aangemoedigd, maar moeten voornamelijk uit de markt komen. Actievoorstellen kunnen bijvoorbeeld mogelijk gemaakt worden in combinatie met andere processen, door bestuurlijke, planologische en/of financiële maatregelen. Daarnaast zal de gemeente zich inzetten voor:

- Waar mogelijk en noodzakelijk het financieel (mede) ondersteunen van ontwikkelingen en voorzieningen door het inzetten van gemeentelijke middelen en het actief werven van aanvullende financiering uit de markt en/of door andere overheden;
- Het actief samenwerken met het bedrijfsleven en andere instanties;
- Het in eigen beheer en met eigen middelen ontwikkelen en in stand houden van openbare voorzieningen en infrastructuur;
- Het op een actieve wijze behulpzaam zijn bij het verkrijgen van de benodigde vergunningen en middelen;
- Rol van aanjager door het initiëren van een overleg waarbij kennisoverdracht, gezamenlijke visies, belangrijke thema's en samenwerking centraal staan.

(zie bijlage 11)

6.3 Actievoorstellen

De aanbevelingen zullen in deze paragraaf besproken worden in de vorm van actievoorstellen. De actievoorstellen zijn ingedeeld naar een gebiedszone om het geheel overzichtelijk te houden.

6.3.1 Organisatorisch kader en randvoorwaarden

Proactieve marktbenadering gemeente Dronten

In Dronten zijn groeimogelijkheden; deze moeten kenbaar gemaakt worden. Zowel een grote publiekstrekker als de kleine initiatieven zijn daarbij belangrijk. Ondernemersvriendelijk en stimulerend beleid is belangrijk om als gemeente aan te geven wat de mogelijkheden zijn voor (toekomstige) toeristisch-recreatieve ondernemers in Dronten. Deze benadering past binnen citymarketing dat Dronten op de diverse terreinen positief op de kaart moet helpen zetten. Op deze manier worden geïnteresseerden in een vroegtijdig stadium aangemoedigd om te informeren naar de mogelijkheden in de gemeente Dronten.

Advies 1: Op een proactieve wijze de markt benaderen door acquisitie. De wens voor Dronten is om de komende vijf tot tien jaren minimaal twee grote initiatieven en minimaal zes kleine initiatieven zoals kleinschalige horeca en B&B te vestigen. Deze moeten wel van een kwalitatief goed niveau zijn.

Informatie uitwisseling door middel van toeristisch-recreatief overleg

Een toeristisch-recreatief overleg bevordert de informatie-uitwisseling en verstandhouding tussen de diverse partijen. In de vragenlijst is er op de vraag of er een structureel overleg tussen de gemeente en recreatieondernemers zou moeten komen unaniem positief geantwoord. De ondernemers zien heel graag een toeristisch platform komen. Zij zouden in een dergelijk overleg vooral willen komen tot informatie-uitwisseling en ontwikkelingen op het toeristisch gebied in de gemeente Dronten. Tevens is

er een grote vraag naar het provinciaal en gemeentelijk beleid en regelgeving en procedures. Goede samenwerking en duidelijkheid worden zeer van belang geacht.

Advies 2a: Een toeristisch platform in het leven te roepen waarbij onder andere bovenstaande zaken aan bod zullen komen. Dit toeristisch platform zou plaats moeten vinden buiten het hoogseizoen, in het voor- en najaar. De agenda zal opgesteld moeten worden in samenspraak met de ondernemers. De locatie kan in de toekomst mogelijk variëren zodat eenieder ook bewust is van de overige ondernemingen in de gemeente.

Advies 2b: Toeristisch-recreatieve ondernemers te begeleiden (accountmanagerrol) in het woud van regelgeving om zo snel en doelmatig mogelijk duidelijkheid omtrent de ingediende plannen te krijgen. Een vast aanspreekpunt voor alle toeristisch-recreatieve ondernemers moet binnen de gemeente benoemd worden voor vragen met betrekking tot toeristisch-recreatief beleid, procedures etcetera.

Kwantificering/effectmeting toerisme en recreatie kengetallen op gemeentelijk niveau

Bij ontwikkeling van recreatie en toerisme gaat het om groei van het aantal bezoekers in allerlei subsectoren variërend van Walibi World tot en met de wandelaars verspreid over het gebied. "Meten is weten" is een bekende uitspraak als wordt gesproken over het beschikbaar maken van concrete feitelijke informatie. De provincie Flevoland monitort elk jaar de sector toerisme en recreatie om inzicht te geven in de economische betekenis van deze sector. Deze gegevens zijn echter niet altijd volledig of berusten op schattingen. Het is moeilijk om alles exact te meten. Het meten van het aantal dagrecreanten of hun tevredenheid over de diverse voorzieningen in het gebied zijn bijvoorbeeld moeilijk te meten. Feitelijke cijfers zoals het aantal overnachtingen of bezoekersaantallen per jaar (kwantitatief) en trends die worden waargenomen door de toeristisch-recreatieve ondernemers (kwalitatief) kunnen gemakkelijker jaarlijks in kaart gebracht worden. Het eerste jaar zal functioneren als nulmeting waarmee de daaropvolgende jaren vergeleken kunnen worden. Op deze manier kan op gemeentelijk niveau bekeken worden welke voortgang er is geboekt. Tevens kan het een sturingsinstrument zijn om nieuwe beleidsinitiatieven te ontwikkelen.

Advies 3: Recreatie en toerisme kwantificeren door in overleg met het toeristisch-recreatieve platform meetfactoren af te spreken. De toeristisch-recreatieve ondernemers kunnen zorgen voor input van de jaarlijkse bezoekersaantallen en andere meetfactoren. Een dergelijk meetsysteem kan eventueel uitgewerkt worden door middel van een afstudeeropdracht voor een student aan een hogeschool of universiteit. Jaarlijks kan met een dergelijk meetsysteem inzicht verkregen worden van de trends in de toeristisch-recreatieve sector.

Promotionele samenwerking

Om de mogelijkheden van het Veluwemeer en de overige randmeren als recreatiebestemming meer en beter te benutten is verdere samenwerking op het gebied van promotie gewenst. Dronten moet zich als gemeente meer en helderder profileren. De Meerpaal, Lowlands en het Rivierduingebied zijn kenmerkend voor de drie kernen, maar Dronten heeft nog veel meer te bieden. Belangrijk is dat de gemeente haar gastheerschap op zich neemt. Mensen moeten zich welkom voelen in een plaats. Een voorbeeld zou kunnen zijn 'ville de fleur' zoals in Frankrijk waar veel dorpen vol met bloemen staan. Daarnaast valt te denken aan welkomstfolders bij bungalowparken, campings en evenementen, toeristisch-recreatieve informatie op de gemeentelijke website, STIP en het informatiecentrum Veluwerandmeren, in samenwerking met het STIP een evenementenkalender verspreiden onder alle inwoners en bij toeristisch-recreatieve bedrijven. Toeristen weten dan gelijk dat ze in Dronten zijn, nu ontbreekt dat besef regelmatig. Daarbij kunnen de kernen zich beter gaan profileren, zoals met het winkelcentrum Suydersee, Swifterbantcultuur en evenementen. De eigen karakteristieken zijn het uitgangspunt, maar deze worden zeker aangevuld door de sterke punten op het oude land zoals Elburg en Harderwijk. Toeristen hebben hier in de omgeving een keuze uit een aantrekkelijke dagbesteding.

Advies 4a: Citymarketeer gaat (ook) aan de slag met de promotie op toeristisch-recreatief gebied. Nieuwe mogelijke marketing thema's en uitingen moeten, eventueel in samenwerking met andere partijen, ontwikkeld en uitgewerkt worden.

Advies 4b: Het (laten) opstellen van een complete evenementenkalender voor de gehele gemeente Dronten in overleg met alle betrokken partijen (bijvoorbeeld in toeristisch platform). Eventueel aanvullend kunnen de evenementen in de omgeving (zoals de rest van Flevoland, de Veluwe) ook op de kalender vermeld worden.

Advies 4c: Stimuleren van samenwerkingsverbanden en promotionele organisaties zoals de Flevoboulevard, STIP, NORT Flevoland en Toerisme Flevoland. Zeker tussen de ondernemers in het gebied, waaronder de Flevoboulevard, en STIP liggen kansen. Dit kan onderwerp zijn voor een toeristisch overleg zie advies 2.

6.3.2 Verbinding randmeren en kernen

Routenetwerk en rustpunten

Recreanten en toeristen houden ervan om een doel te hebben tijdens een dagje uit. Rustpunten zijn daarbij belangrijk, omdat mensen tijdens een fietstocht een gelegenheid willen hebben om bijvoorbeeld ergens iets te drinken. Een rustpunt zou ook een landschapskunst object kunnen zijn. Flevoland staat namelijk bekend om zijn grote concentratie landschapskunst. Landschapskunst wordt in de vrije natuur aangelegd en hiermee grijpt een kunstenaar als het ware in in het landschap. In Flevoland staan er twee in Lelystad (zoals Observatorium Robert Morris), twee in Almere en één in Zeewolde⁶⁶. Dronten ontbreekt nu nog in het rijtje en kan op dit gebied eigenlijk niet achterblijven. Rekening houdend met diverse natuurbeschermingsregimes zoals de ecologische hoofdstructuur moeten de kansen vooral gezocht worden in extensieve vormen van (dag)recreatie.

Advies 5a: Voorwaardenscheppend optreden, door planologische medewerking te verlenen, in projecten waar zich mogelijkheden voordoen tot het ontwikkelen of versterken van fiets-, wandel-, skeeler-, vaar- en ruiterroutenetwerken. Daarnaast het creëren van gunstige vestigingsvoorwaarden voor kleinschalige horeca (categorie 1) bijvoorbeeld door de wenselijkheid van deze knooppunten aan te geven in het structuurplan.

Advies 5b: Ter versterking van de toeristische beleving van het landschap is het gewenst uitkijkpunten en rustpunten te (laten) realiseren die bijvoorbeeld een bijzonder zicht op het landschap bieden die recht doen aan de openheid, de uitzichtpunten over het water, de rechtlijnige verkaveling en de grootschalige landbouwstructuur.

Advies 5c: Onderzoek doen naar de mogelijkheden van landschapskunst in de gemeente Dronten.

Advies 5d: De diverse (toekomstige) ontwikkelingen in Roggebot, Ketelhaven, Swifterbant, Dronten en Biddinghuizen zoveel mogelijk met elkaar te verbinden door natuurontwikkelingen ('groene vingers') en extensieve dagrecreatieve voorzieningen/activiteiten aan te moedigen.

Fietspad Dronten-Drontermeer

Door de komst van de Hanzelijn bestaan er mogelijkheden om tegelijkertijd een fietspad aan te leggen parallel aan het spoor. De verbinding van Dronten naar het Drontermeer is een belangrijke ontbrekende schakel in de wenselijke fietsstructuur tussen Dronten en het recreatiegebied voor dagrecreatie aan het Drontermeer. Deze fietsverbinding past in het gemeentelijk en provinciaal beleid aangaande recreatieve verbindingen. Voor inwoners en toeristen moet het leuk en interessant zijn om over dit fietspad te fietsen. Om extra belevingswaarde toe te voegen aan de route kan gedacht worden aan kunstwerken/landschapskunst, natuurvriendelijke oevers en uitzichtpunten. Op deze manier is het voor inwoners en toeristen leuk en interessant om over dit fietspad te fietsen. Voor Dronten is dit de kans om de kern Dronten op een goede, leuke en aantrekkelijke manier en te verbinden met de oostrand.

Advies 6: Het fietspad Dronten-Drontermeer realiseren en financiën beschikbaar stellen om het kwalitatieve niveau van het fietspad te verhogen door middel van kunstwerken, uitzichtpunten, rustpunten en natuurvriendelijke oevers.

Wandel- en fietspaden

Bewegen is gezond en door fietsend en/of wandelend door Dronten te vertoeven kan de recreant veel mooie plekken ontdekken. Dronten heeft onder andere een langeafstandswandelroute; het Flevopad, lopend van Kamperhoek naar Zeewolde door de kustzone van de randmeren. Het Flevopad is een samenwerking tussen de gemeente en de rotary club. Langs de route wordt met paaltjes aangegeven hoe te lopen. Sinds het faillissement van het FBT wordt de website niet meer geactualiseerd. Tevens verkeert het pad niet overal in een goede staat. Inmiddels is een revitalisering van het Flevopad al in gang gezet. Overigens zijn alle wandelpaden belangrijk en is het creëren van aanvullend aanbod

⁶⁶ www.depavilioens.nl

zoals “op de kuierlatten”⁶⁷, wandelroutes over het boerenland, een stap vooruit. In het kader van het PMJP lopen nog enkele initiatieven voor kuierlattenpaden. Naast het wandelen wordt ook het fietsen gestimuleerd. Een voorbeeld is het eerder genoemde fietspad van Dronten naar het Drontermeer en het fietspad langs het oude havenhoofd van Elburg dat nu (februari 2008) in uitvoering is. Een goede kwaliteit van fietspaden en de mogelijkheid om diverse routes te fietsen zijn daarbij belangrijk.

Routes zouden bijvoorbeeld versterkt kunnen worden door invoering van het fietsknooppuntennetwerk. Dit netwerk houdt in dat er een samenhangend netwerk van aanduidingen in een gebied is uitgezet in plaats van de individuele bewegwijzerde routes. Aan de hand van diverse knooppunten kunnen fietsers zelf hun route samenstellen en aanpassen. In Flevoland/Dronten zou bijvoorbeeld aangesloten kunnen worden op de knooppunten op de Veluwe. Langzamerhand spreidt dit systeem zich uit over Nederland.

Nieuwe fietspaden worden aangemoedigd zoals langs de Karekietweg, Nonnetjesweg en de Beverweg. Met name de Beverweg behoeft aandacht. De Beverweg is de doorgaande fietsroute richting de Noordoostpolder en de fietser is hier beperkt tot agrarische wegen waar de fietser de weg moet delen met hard rijdende auto's en (agrarisch) vrachtverkeer. Dit is geen veilige verkeerssituatie. Daarnaast speelt er vanuit Rijkswaterstaat het initiatief om in Kamperhoek een vluchthaven te creëren waar boten aan kunnen leggen als uitwijkmogelijkheid bij storm op het IJsselmeer. Dit plan wordt aangevuld met een strand en een vogelrustgebied (zie ook bijlage 10). Ook als dit project zijn doorgang niet zou kunnen vinden is het wenselijk om te zorgen dat er een goede ontsluiting komt.

Advies 7a: Het Flevopad in samenwerking met de overige partijen en belanghebbenden revitaliseren en promoten.

Advies 7b: In het structuurplan voorwaarden scheppen voor wandelpaden.

Advies 7c: De huidige en toekomstige fietspaden in goede staat te onderhouden zodat de fietspaden aantrekkelijk en veilig zijn om over te fietsen. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke fietspaden als de fietspaden die Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het Flevolandschap onder hun hoede hebben. Hier moeten dus duidelijke afspraken over gemaakt worden.

Advies 7d: Onderzoek doen naar de mogelijkheid om een knooppuntennetwerk voor fietsers in de gemeente te creëren.

Advies 7e: Langs de Beverweg (ontsluiting Swifterbant-Kamperhoek) streven naar de aanleg van een veilige en goede fietsverbinding.

Ontsluiting toeristische ontwikkelingsgebieden met openbaar vervoer

Het openbaar vervoer binnen de gemeente Dronten is beperkt afgestemd op recreatieve behoeften. Er is bijvoorbeeld een beperkte openbaar vervoerverbinding tussen de kernen en het recreatiegebied aan het Veluwemeer (vice versa). De bus van Dronten via Biddinghuizen naar Harderwijk stopt alleen op de Bremerbergweg en bij camping Flevostrand. Tussen het recreatiegebied en het oude land (Harderwijk en Elburg) is dit dan ook de enige verbinding. Wel rijdt er een 'Walibi World Express' tussen Harderwijk en Walibi. Tevens rijdt er in het seizoen een bus voor het Walibi personeel van Dronten naar Walibi World. Naast de bestaande buslijnen rijdt Regiotaxi Flevoland van deur tot deur. De regiotaxi rijdt zeven dagen in de week van zes uur 's ochtends tot half twee 's nachts. Het nieuwe treinstation biedt kansen voor de bereikbaarheid van Dronten, maar daarnaast zijn ook de busverbindingen van belang. De personeelsbus van Walibi World biedt aanknopingspunten voor een betere bereikbaarheid van de toeristisch-recreatieve zone langs de randmeren met de kernen. Ter bevordering van de onderlinge samenhang en de samenhang met de kernen dient de ontsluiting per openbaar vervoer versterkt te worden. De ontsluiting kan bijvoorbeeld onderdeel van het reguliere systeem (Connexxion) gaan uitmaken of geregeld worden via een lokaal initiatief.

Advies 8a: In overleg met de provincie en de toeristisch-recreatieve ondernemers de mogelijkheden onderzoeken naar een verbetering in de ontsluiting van de kernen naar de Veluwerandmeren v.v. per openbaar vervoer.

Advies 8b: Anticiperen op de komst van de Hanzelijn door de mogelijkheden te onderzoeken om met een pendelbus bezoekers van dit station naar het NET te vervoeren.

Verblijfsaccommodaties

In de gemeente Dronten zijn diverse overnachtingsmogelijkheden. Echter, nieuwe initiatieven op het gebied van B&B, campings, recreatiewoningen en vooral hotels zijn altijd welkom. Afhankelijk van de economische haalbaarheid, locatie (in de bebouwde kom en het buitengebied gelden andere

⁶⁷ www.opdekuierlatten.nl In Dronten is er overigens tot op heden maar één kuierpad aanwezig het 'Wisentpad'.

voorwaarden in het bestemmingsplan), werkgelegenheid, originaliteit, mogelijkheden in samenhang met de natuur en ruimtebeslag verdient het de aanbeveling om de vestigingsmogelijkheden per initiatiefnemer te onderzoeken.

Advies 9a: Onderzoek doen naar de vestigingsmogelijkheden van een hotel in de kern(en) van de gemeente Dronten. Mocht er een markt zijn voor een hotel(s) dan kan er na een locatieonderzoek een ruimte gereserveerd worden in het bestemmingsplan.

Advies 9b: Nieuwe initiatieven op het gebied van verblijfsrecreatie zijn welkom, maar dienen aan de hand van de bovengenoemde criteria kritisch bekeken te worden.

6.3.3 Recreatieve woonomgeving

Voorzieningen in de woonomgeving

Recreatieve voorzieningen bij woonkernen zijn van groot belang voor de inwoners. Dat is de ruimtelijke kwaliteit van de directe woonomgeving. Het reserveren van ruimte voor recreatieve doeleinden kan op gespannen voet staan met het in financieel zin sluitend maken van een wijkexploitatie, maar de kwaliteitsimpuls die het gevolg is van recreatieve ruimte en groen, behoort zeker in ogenschouw te worden genomen. Het geheel kan zo in economische waarde stijgen. De bossen en het vele groen zijn typerend voor de gemeente en zorgen voor een aantrekkelijke en leefbare woonomgeving. Daarnaast is het van belang voor groepen in de samenleving die over weinig mogelijkheden voor mobiliteit beschikken zoals moeders met kleine kinderen, ouderen en gehandicapten. Door in- en uitbreiding van de gemeente verdwijnen langzamerhand groene zones. Het is echter belangrijk deze karakteristieke groene zones zoveel mogelijk in stand te houden. In het Groenbeleidsplan Gemeente Dronten, Beleidsplan Dorpsbossen Gemeente Dronten en het concept Inbreidingsnotitie wordt hier nader op in gegaan.

Advies 10: Om de inwoners de mogelijkheid te geven om in de nabije omgeving te kunnen recreëren is het belangrijk ook in de toekomst het karakteristieke groene element in en rondom de kernen te behouden en uit te breiden.

Speelbos

Kinderen spelen tegenwoordig minder buiten, het overgewicht onder kinderen neemt toe en de vertrouwdheid met de natuur verdwijnt. Om kinderen toch meer te laten bewegen en spelenderwijs de natuur te leren waarderen zou een speelbos een leuke toevoeging zijn naast de bestaande openbare speelplaatsen in de wijken. Een speelbos is een plaats waar kinderen kunnen spelen en avonturen kunnen beleven in de natuur. Het Ministerie van LNV vindt het belangrijk dat kinderen in en met de natuur kunnen spelen. Staatsbosbeheer is enkele jaren geleden initiatiefnemer geweest voor speelbossen. Een speelbos sluit aan op het landschap in de omgeving. Een speelbos hoeft overigens niet duurder te zijn dan een normale speeltuin. Inmiddels zijn er zo'n veertig speelbossen in Nederland⁶⁸. Overigens wordt er een speel- en ontdekbos gerealiseerd (maart 2008) in het Harderbos ter gelegenheid van het vijftienvig jarig bestaan van het NIBI (lespakketten op het gebied van natuur). Voor de kinderen woonachtig in de kernen is dit echter niet de meest bereikbare plaats om zelfstandig even te gaan spelen. Voor hen zou gekeken moeten worden naar de mogelijkheid van vestiging van een speelbos in de kernen.

Advies 11: Onderzoek te doen naar de mogelijkheden van de vestiging van een speelbos op een strategische plaats in (de gemeente) Dronten bijvoorbeeld in de dorpsbossen.

Vergroten binding met het water

Water is één van de kernkwaliteiten van de gemeente Dronten. Niet alleen de randmeren zijn daarbij belangrijk, ook de vaarten en kanalen spelen een grote rol. De kanalen zijn momenteel voor de meerderheid van de boten niet erg aantrekkelijk om door te varen. Dit komt met name door het hoogteverschil tussen het water en het maaiveld dat voor weinig zichtpunten zorgt. De kanalen worden daarom vooral als 'luwte route' gebruikt. Onderzoek is noodzakelijk om aan te tonen wat de mogelijkheden zijn. Voorbeelden van ideeën zijn: rustpunten creëren waar mensen producten kunnen kopen bij een boer, een uitkijk hebben over de tulpenvelden of de windmolens, kanoroutes, een watertaxi van station Dronten naar Ketelhaven, het centrum en de CAH, het plaatsen van

⁶⁸ Stichting recreatie, kennis- en innovatiecentrum (2007)

informatiepanelen met een speurtocht voor kinderen of het maken van combinaties tussen toervaart en fietsen. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met de natte ecologische hoofdstructuur waar beide vaarten deel van uitmaken. Afhankelijk van de doelstellingen van deze ecologische verbindingzone moet onderzocht worden wat de mogelijkheden zijn. Tevens zijn de jachthavens in de kernen bijzonder. Hoeveel gemeentes hebben nu meerdere jachthavens in de diverse kernen binnen één gemeente? De binding met het water vergroten zorgt zowel voor de inwoners als de toeristen voor een aantrekkelijke leef- en verblijfsomgeving.

Advies 12a: In samenwerking met belanghebbende partijen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de kanalen aantrekkelijker maken om door te varen.

Advies 12b: De aantrekkelijkheid van de kernen wordt vergroot met water. Bij verdere uitbreiding van de kernen moet gekeken worden naar mogelijkheden om de binding met het water te vergroten zoals een recreatievijver bij de woonkern Biddinghuizen.

Centrumgebied Dronten

In de kernen worden af en toe evenementen en andere festiviteiten georganiseerd. Vaak zijn dit evenementen voor de plaatselijke bevolking. Aantrekkelijke evenementen kunnen ook de toeristische meerwaarde van de kernen vergroten en een impuls betekenen voor de horeca en winkels. Dit vormt een aanvulling op het toeristisch-recreatief product Dronten. In het bijzonder is het plein 'De Rede' een prachtige locatie voor allerlei activiteiten en evenementen. Het plein 'De Rede' is een nieuw, groot en centraal plein in de kern van Dronten. Het plein wordt omringd door lantaarnpalen, maar is verder leeg. Bloemen zouden bijvoorbeeld al zorgen voor een veel positievere en levendiger uitstraling van het plein. Wekelijks wordt het gebruikt voor de markt. Wat betreft evenementen wordt er een enkele keer gebruik van gemaakt bijvoorbeeld op Koninginnedag, 4 mei, kermis en met de Meerpaaldagen. Er zijn dus meer mogelijkheden om het plein te gebruiken bijvoorbeeld een drive inn bioscoop gedurende de zomermaanden.

Advies 13a: Voorwaarden scheppen voor kleinschalige activiteiten evenals evenementen met een bovenlokale uitstraling waarbij ook verblijfsrecreanten naar de kernen worden getrokken.

Advies 13b: De gemeente moet als aanjager gaan functioneren om de samenwerking tussen de winkeliersvereniging, horecaondernemers en de Meerpaal te stimuleren en om samen te komen tot activiteiten/evenementen die georganiseerd kunnen worden op het plein. (citymarketeer)

Advies 13c: Plein 'De Rede' aantrekkelijker maken door bijvoorbeeld bloemen neer te zetten en/of in de vloer bedriegertjes (soort van spuitfonteinen) op te nemen die in de zomer om de beurt spuiten en waar kinderen kunnen spelen. Dit geeft reuring en zorgt ervoor dat mensen langer blijven.

6.3.4 Randmeren

Stranden op peil houden

In de afgelopen jaren is er hard gewerkt aan een kwaliteitsslag om alle stranden een kwaliteitsimpuls te geven. Om deze stranden goed te kunnen onderhouden is de meerderheid van de stranden geprivatiseerd en ligt de exploitatie van de stranden nu bij de beheerders in het gebied. Tussen de beheerders en de gemeente vindt één keer per jaar een overleg plaats.

Advies 14: De stranden kwalitatief goed te onderhouden door middel van evaluaties en controles bij de beheerders in het gebied. Een opwaardering van de stranden moet door middel van voorwaarden scheppend beleid, bijvoorbeeld door middel van planologische medewerking, worden aangemoedigd.

6.3.5 Ketelhaven

Ketelhaven

Ketelhaven en de directe omgeving kunnen zich ontwikkelen tot een nautisch knooppunt van nationaal formaat. De ligging aan het Ketelmeer met een directe verbinding naar het IJsselmeer en de toegang tot de binnenwateren leent zich voor verdere versterking. Met Lisman Interholding (BV) is in 2005 een intentieovereenkomst gesloten om te komen tot een plan dat voorziet in een recreatieve ontwikkeling van het buitendijkse gebied zoals de gemeente dat wenst. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van:

1. De bestaande landtong met recreatieappartementen, commerciële voorzieningen en ligplaatsen;

2. Ten oosten van de bestaande verenigingshaven een havenuitbreiding
Binnendijs liggen de accenten op de uitbreiding van het recreatieve verblijfskarakter.

Advies 15a: Voorwaarden scheppen om Ketelhaven te ontwikkelen tot een robuust nautisch knooppunt.
Advies 15b: Alvast na te denken over de toekomstige toeristisch-recreatieve mogelijkheden van de Hanzeplaat bij IJsseloog. Hoe kan de Hanzeplaat in de toekomst betrokken worden bij Ketelhaven?

6.3.6 Kamperhoek

Ontsluiting natuurgebied Kamperhoek

Ten noorden van Swifterbant ligt het Natuurgebied Kamperhoek. Hier ligt het vogelreservaat 'De Pleisterplas' waar veel trekvogels neerstrijken op doorreis naar warmere oorden. Het reservaat is echter niet toegankelijk voor het publiek. Met name voor de vele vogelliefhebbers die Flevoland rijk is, zou het een goed idee zijn om het natuurgebied open te stellen zodat iedereen kan genieten van deze mooie natuur. Er is een wens van het Flevolandschap om een verbinding te leggen met routes en het verhaal van het Rivierduingebied. Daarnaast willen zij graag het moerasgebied meer beleefbaar maken via een hooggeplaatste vogelkijkhut, die met een aantrekkelijk wandelpad bereikbaar kan worden gemaakt.

Advies 16: In overleg met Flevolandschap bekijken wat de mogelijkheden zijn voor de openstelling en mogelijkheden van natuurgebied Kamperhoek ten noorden van Swifterbant.

6.3.7 Agrarisch middengebied

Agrotoerisme

Gelet op de marktvraag is bedrijfsverbreding van agrarische bedrijven met een toeristisch-recreatieve tak, ook in de vorm van logiesmogelijkheden, zowel vanuit toeristische invalshoek als vanuit overwegingen van de agrarische sector aan te bevelen. Een goede afstemming met het huidige aanbod is hierbij een vereiste. De kwaliteit van het landelijke gebied moet hierbij wel gehandhaafd blijven bijvoorbeeld door het toevoegen van natuur of water. De CAH in Dronten zou een belangrijke rol kunnen spelen om de mogelijkheden van agrotoerisme in Dronten in kaart te brengen.

Advies 17a: Voorwaarden scheppen in het bestemmingsplan buitengebied om agrotoerisme te stimuleren.
Advies 17b: Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van nieuwe speciale routes bijvoorbeeld een gewasroute.

Benutting cultuurhistorische waarden

In de gemeente Dronten zijn in de nabijheid van Kamperhoek en Swifterbant op diverse plaatsen vondsten gedaan bij de inpoldering van het gebied (ook wel Swifterbantcultuur genoemd). Deze cultuurhistorische waarden zijn vrijwel onbekend en ook beperkt bereikbaar en toegankelijk. Zij vormen een goede basis voor 'het verhaal van Flevoland'. Activiteiten die het inpolderingsverhaal inzichtelijk maken in relatie met de historische opgravingen moeten gestimuleerd worden. Samenwerkingen moeten gezocht worden (bijvoorbeeld met het Nieuwland Erfgoed centrum), opgravingen kunnen in routes opgenomen worden (zoals een presentatie van een scheepswrak), een archeologische route, de voorzieningen kunnen aan recreanten gepresenteerd worden en informatiepanelen of andere informatiedragers kunnen geplaatst worden (bijvoorbeeld langs de N23). Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat er in het rivierduingebied veel behoefte is aan kleine recreatieve voorzieningen zoals een theehuis. Daarnaast zou de diversiteit in gewaskeuze kleur kunnen geven aan het gebied, dit zou kunnen bijdragen aan het zichtbaar maken van de archeologische ondergrond.

Advies 18: De gemeente moet in samenwerking met de provincie als aanjager gaan functioneren om de historische waarden in het rivierduingebied bereikbaar, inzichtelijk en toegankelijk te maken.

Bovenstaand zijn alle actievoorstellen beschreven. Dit is echter pas het begin. Het belangrijkste is dat de acties een prioriteit krijgen en met een financiële onderbouwing uitgevoerd kunnen worden. De financiën zullen in hoofdstuk 7 worden besproken.

7. Financiën

In het voorgaande hoofdstuk zijn de diverse acties beschreven voor de komende jaren op toeristisch-recreatief gebied. In dit hoofdstuk zullen deze acties nader uitgewerkt worden wat betreft kosten en planning zie paragraaf 7.1. Vervolgens zal in paragraaf 7.2 nader in worden gegaan op de financiële consequenties van dit actieplan, op welke manier kan er voldoende geld gegenereerd worden om de plannen uit te voeren? In de laatste paragraaf zal worden afgesloten met de procedure.

7.1 Kostenoverzicht

In onderstaand overzicht worden alle actievoorstellen onder elkaar opgesomd. De totale kosten per project, de urenbesteding, samenwerking en tijdsplanning zijn snel terug te vinden in dit schema.

<u>Actie (advies)</u>	<u>Totale kosten project</u>	<u>Urenbesteding gemeente Dronten (per jaar)</u>	<u>Samenwerking/ bijdrage van?</u>	<u>Tijdsplanning</u>
1. Proactieve marktbenadering	Intern: acquisitie/ citymarketeer	100 uur	-	Continu
2a). Toeristisch-recreatief overleg	Interne uren	60 uur	Toeristisch-recreatieve ondernemers, STIP, SBB, Flevolandschap, NM, brancheorganisaties	Twee keer per jaar een overleg
b) begeleiding toeristisch-recreatieve ondernemers	Interne uren	100 uur	-	Continu
3. Kengetallen toerisme en recreatie	Interne uren	100 uur	Mogelijkheid voor student hogeschool/universiteit	2009
4a) Toeristisch-recreatieve promotie	Interne uren citymarketeer	150 uur	Toerisme Flevoland, toeristisch-recreatieve ondernemers, STIP, winkeliersvereniging	Continu
b) Evenementenkalender			STIP ism met bovenstaande partijen	Jaarlijks
c) Stimuleren promotionele samenwerkingsverbanden	Interne uren	50 uur	Toerisme Flevoland, NORT Flevoland, toeristisch-recreatieve ondernemers, STIP	Continu
5a) Routenetwerk & kleinschalige horeca	Interne uren	50 uur	-	2011
b) Realisatie uitkijk- & rustpunten	€ 25.000,- per stuk (incl. onderhoud)	150 uur	Initiatiefnemers	2011
Uitkijktoren	€ 100.000,-			
c) Onderzoek landschapskunst	Interne uren	100 uur	Provincie Flevoland	2008/2009
d) Ontwikkelingen Roggebot, Ketelhaven en Swifterbant	-	50 uur	Initiatiefnemers in dit gebied	Continu
6. Fietspad Dronten-Drontermeer	€ 100.000,-	200 uur	SBB, prorail, IVN, Landschapsbeheer Flevoland, waterschap	v.a. 2008

7a) Flevopad revitaliseren en promoten	Interne uren	40 uur	KNBLO, SBB	2008
b) Wandelpaden structuurplan	Interne uren	150 uur	-	2012
c) Onderhoud fietspaden	-	20 uur	SBB, NM, Flevolandschap	v.a.2008/2009 continu
d) Knooppuntennetwerk Verbindingen	Interne uren € 15.000,-	100 uur	Provincie Flevoland, NORT Flevoland	2009/2010
e) Fietspad Beverweg	€ 1.000.000,-	200 uur	RWS, Flevolandschap, provincie	2009-2013
8a) Onderzoek verbetering openbaar vervoer	Interne uren	50 uur	Provincie, toeristisch-recreatief ondernemers	2009
b) Anticiperen Hanzelijn	Interne uren	100 uur	Provincie, MOJO	2012
9a) Hotel	Interne uren	60 uur		2010
b) Nieuwe initiatieven verblijfsrecreatie	Interne uren	100 uur		Continu
10. Groen in woonomgeving	Interne uren	continu		Continu
11. Speelbos	Interne uren	100 uur	SBB	2008/2009
12a) Onderzoek aantrekkelijk maken kanalen	Interne uren	150 uur	Stichting waterrecreatie, jachthavens, provincie	2010
b) Aantrekkelijkheid water	Interne uren	continu	Stichting waterrecreatie, jachthavens, provincie	Continu
13a) Voorwaarden scheppen kleine evenementen	Interne uren	50 uur		Continu
b) Aanjagen samenwerking centrumgebied Dronten	Interne uren, (acquisitie/citymarketeer)	60 uur	Meerpaal, winkeliersvereniging, horecaondernemers	v.a. 2009
c) Het Rede plein Plateau bedriegertjes Bloembakken	€ 50.000,- € 10.000,-	100 uur	Meerpaal, winkeliersvereniging, horecaondernemers	2010
14. Stranden op peil houden	Interne uren	20 uur	Beheerders stranden	Continu
15a) Ketelhaven, nautisch knooppunt	Interne uren	200 uur	Initiatiefnemers Ketelhaven	2008 e.v.
b) Ontwikkeling Hanzepaaltje	Interne uren	100 uur	RWS, initiatiefnemers Ketelhaven	2010
16. Natuurgebied Kamperhoek	Interne uren	40 uur	Flevolandschap	2009/2010
17a) Voorwaarden scheppen agrotourisme	Interne uren	100 uur	LTO/boeren	2010
b) Onderzoeken nieuwe routes	Uitbesteden € 15.000,-		Provincie, toeristisch-recreatieve ondernemers, boeren	2011
18. Belvederegebied	€ 25.000,-	100 uur	Provincie, boeren, SBB,	2008 e.v.

			initiatiefnemers gebied, RWS	
--	--	--	---------------------------------	--

Tijdsplanning

Bovenstaande acties weergegeven in de tijd:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Proactieve marktbenadering						
2a). Toeristisch-recreatief overleg						
b) begeleiding toeristisch-recreatieve ondernemers						
3. Kengetallen toerisme en recreatie						
4a) Toeristisch-recreatieve promotie						
b) Evenementenkalender						
c) Stimuleren promotionele samenwerkingsverbanden						
5a) Routenetwerk & kleinschalige horeca						
b) Realisatie uitkijk- & rustpunten						
c) Onderzoek landschapskunst						
d) Ontwikkelingen Roggebot, Ketelhaven en Swifterbant						
6. Fietspad Dronten-Drontermeer						
7a) Flevopad revitaliseren en promoten						
b) Wandelpaden structuurplan						
c) Onderhoud fietspaden						
d) Verbindingen						
e) Fietspad Beverweg						
8a) Onderzoek verbetering openbaar vervoer						
b) Anticiperen Hanzelijn						
9a) Hotel						
b) Nieuwe initiatieven verblijfsrecreatie						
10. Groen in woonomgeving						
11. Speelbos						
12a) Onderzoek aantrekkelijk maken kanalen						
b) Aantrekkelijkheid water						

13a) Voorwaarden scheppen kleine evenementen						
b) Aanjagen samenwerking centrumgebied Dronten						
c) Het Rede plein						
14. Stranden op peil houden						
15a) Ketelhaven, nautisch knooppunt						
b) Ontwikkeling Hanzeplaat						
16. Natuurgebied Kamperhoek						
17a) Voorwaarden scheppen agrotourisme						
b) Onderzoeken nieuwe routes						
18. Belvederegebied						

7.2 Financiële consequenties actieplan toerisme en recreatie

Deze beleidsnota bevat veel actievoorstellen: zowel voor wat betreft de financiën als de capaciteit is het noodzakelijk daar een prioriteitsvolgorde aan toe te kennen. Deze volgorde is afhankelijk van de reeds ingezette plannen, maar vooral van de politieke wensen en maatschappelijke behoefte.

Begroting

Vele acties, zoals beschreven in deze beleidsnota, kunnen echter met interne uren worden uitgevoerd en lopen door de diverse jaren heen. Gezien de financiële consequenties liggen de totale kosten, afgezien van het fietspad Beverweg dat een behoorlijke aanslag zou doen op het budget met zijn realisatiekosten van € 1.000.000,-, de komende jaren rond de **€ 300.000,-**. De kosten hiervan zijn in het eerste overzicht weergegeven.

De jaarlijkse begroting voor ontwikkelingsplannen recreatie en toerisme bestaat uit € 12.381,-. In verhouding met de eerder genoemde € 300.000,- valt dit bedrag in het niet. Daarom zal er gezocht moeten worden naar andere mogelijkheden zodat bovenstaande acties uitgevoerd kunnen worden. Geconcludeerd kan worden dat er in de huidige begroting geen dekking is voor het actieplan. Een zoekrichting om extra geld te genereren, zodat de bovenstaande projecten gefinancierd kunnen worden, ligt in de toeristenbelasting en subsidiemogelijkheden.

Subsidies

Naast gemeentelijke gelden is het belangrijk om financiële bronnen van derden en subsidies te gebruiken voor de verdere ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector. Te denken valt aan cofinanciering, gelden uit het PMJP programma van de provincie Flevoland en overige subsidies. Tot op heden is er onvoldoende inzicht in de mogelijkheden voor subsidies.

Voorstel: Onderzoek instellen naar de diverse mogelijkheden van subsidiestromen om zo goed mogelijk gebruik te maken van de kansen die subsidies voor bovenstaande acties kan betekenen.

Kadernota 2008

In de toekomstvisie 2025 is één van de speerpunten duidelijk op toerisme en recreatie gericht namelijk: "Dronten: uitvalsbasis voor kleinschalige en grootschalige recreatie en toerisme". Om deze en andere speerpunten verder uit te werken zijn diverse workshops georganiseerd. Dit heeft geleid tot het opnemen van diverse bedragen voor bijvoorbeeld verbindingen en het centrum van Dronten in de kadernota van 2008.

7.3 Procedure

De beleidsnota toerisme en recreatie zal na de prioritering en beschikbaarheid van financiering in werking worden gesteld. De inspraakmogelijkheid en de werkwijze van toekomstige actieplan zullen hier kort beschreven worden.

Inspraak

De inspraak over het document dat ten grondslag heeft gelegen aan deze beleidsnota heeft begin 2008 plaatsgevonden. De reacties zijn, indien daartoe aanleiding was, verwerkt in deze beleidsnota.

Actieplan

De beleidsnota bevat veel actievoorstellen: zowel voor wat betreft de financiën als de capaciteit is het noodzakelijk daar een prioriteitsvolgorde aan toe te kennen. Deze volgorde is afhankelijk van de reeds ingezette plannen, maar vooral van de politieke wensen en maatschappelijke behoefte. In het najaar zal de Commissie gevraagd worden deze prioriteitsvolgorde te bepalen. Vervolgens zal aan de actievoorstellen, na het vaststellen van de prioriteitsvolgorde, invulling gegeven worden. In de diverse portefeuilles overleggen worden de betrokken portefeuillehouders op de hoogte gebracht van de voortgang en eventuele knelpunten daarin. Mochten er financiële effecten zijn of meerdere portefeuilles bij betrokken zijn dan zal het voorgelegd worden aan het College van B&W.

Literatuur

- CBS (2006¹). Toerisme en recreatie in cijfers 2006. CBS: Voorburg/Heerlen.
- CBS (2006²). Toerisme in macro-economisch perspectief 2002. CBS: Voorburg/Heerlen.
- Continu vakantie Onderzoek (2005). Vakanties van Nederlanders.
- DHV iov Gemeente Harderwijk (2006). Beleidsvisie en businessplan Harderwijk toerisme en recreatie. Goud, groen en blauw: naar een gezamenlijke toekomst.
- Ecorys Nederland BV (2006). Positionering en haalbaarheid Fleurohof.
- Florida, R. (2002). The rise of the creative class. Basic Books: New York
- Gemeente Dronten (2008¹). Notitie Gevolgen van afschaffing van de Wet op de Openlucht Recreatie (WOR).
- Gemeente Dronten (2008²). Bestemmingsplan buitengebied.
- Gemeente Dronten (2008³). Visie Ketelhaven.
- Gemeente Dronten (2007). Feiten en cijfers 2006. Hoofdstuk 10 faciliteiten.
- Gemeente Dronten (2007²). Dronten, ontdek die ruimte. Toekomstvisie 2025.
- Gemeente Dronten (2007³). Ontwerp bestemmingsplan Dorhout Mees (8020).
- Gemeente Dronten (2006¹). Verordening Forensenbelasting 2008
- Gemeente Dronten (2006²). Verordening Toeristenbelasting 2008
- Gemeente Dronten (2006³). Verordening Watertoeristenbelasting 2008
- Gemeente Dronten (2003). Voortgang plannen kwaliteitsverbetering stranden en voorlanden.
- Gemeente Dronten (2001). Beleidsplan recreatie en toerisme.
- Gemeente Dronten (1997). Structuurvisie Dronten 2020.
- Gemeente Dronten. Folder Rivierduingebied.
- Gemeente Lelystad (2005). Nota recreatie en toerisme 2005-2010. (www.lelystad.nl)
- Gemeente Nunspeet (2007). Actieplan toerisme en recreatie. (www.nunspeet.nl)
- IIVR nieuwsbrief 20, december 2007
- Magazine Ontdek Flevoland 2007
- Ministerie van Economische Zaken (2004). Pieken in de Delta. Ministerie van Economische Zaken: Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken (2003). Vernieuwde toeristische agenda. Ministerie van Economische Zaken: Den Haag.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2003). Meer dan de som. Beleidsbrief cultuur 2004-2007.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat (2004). Nota mobiliteit.
- Mommaas, J.T. (2000). De vrijetijdsindustrie in stad en land: een studie naar de markt van belevenissen. Sdu Uitgevers: Den Haag.
- NBTC (2006). Destinatie Holland. De buitenlandse toerist nader bekeken. Hoogeveen en Klaver B.V.: Uithoorn.
- Pine, B.J. & Gillmore, J.H. (2000). De beleveniseconomie. Academic Service: Schoonhoven.
- Poel, H. van der (2004). Tijd voor Vrijheid. Uitgeverij Boom: Amsterdam.
- Projectbureau IIVR (2001). Inrichtingsplan Veluwerandmeren. PlantijnCasparie: Almere.
- Provincie Flevoland (2006). Omgevingsplan Flevoland 2006.
- Provincie Flevoland (2003). Beleids- en Actieplan Recreatie en Toerisme (BART).
- Provincie Flevoland (2002). Gebiedsplan voor natuur en landschap Flevoland.
- Raad landelijk gebied (2004). Ontspannen in het groen. Geerars communicatie: Amersfoort.
- Route IV (2002). Masterplan toerisme Kampen-Zwolle. Route IV: Nijmegen.
- Schoot, van der M. (2007). Recreatieprofiel Zeewolde en de recreatie nota.
- Stichting recreatie, kennis- en innovatiecentrum (2007). Vrij spel voor het speelbos.
- Tauw BV iov Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied (2005). Inrichtingsplan Kamperhoek.
- Telegraaf (24 augustus 2007). Prehistorische akker gevonden bij Swifterbant.
- VromRaad (2006). Groeten uit Holland. Advies over vrijetijd, toerisme en ruimtelijke kwaliteit. OBT bv: Den Haag.
- ZKA consultants en planners (2007). Monitor toerisme en recreatie Flevoland

Websites

- www.buitenplaatsveluwemeer.nl
- www.depaviljoens.nl
- www.dronten.nl
- www.flevoboulevard.nl
- www.gastvrijmeren.nl
- www.goudencirkel.nl
- www.flevopad.nl
- www.kicweb.agro.nl/eu
- www.meerpaal.nl

- www.minInv.nl
- www.nbtc.nl
- www.nortflevoland.nl
- www.omfl.nl/TOERISME
- www.opdekuierlatten.nl
- <http://provincie.flevoland.nl>
- www.vvv-dronten.nl
- www.wandelzoekpagina.nl
- www.zuiderzeeopzuid.nl

Personen

Gemeente Dronten

- Paul Augenbroe
- Ellen Baas (Auteur)
- Caroline Bongers
- Kees Bijlsma
- Harry Dubelaar
- Klaske Eding
- Hendrik van Eijken
- Murk Falkena
- Sylvia de Groot
- Ed Gijsen
- Kees van Oosten
- Richard Peters
- Rob van der Schans
- Elleke Tichelaar
- Jan Toes
- Huib Veldhuijsen
- Robert ten Vregelaar

Overige organisaties

- Camping de Ruimte, Hans de la Mar
- Flevoboulevard en Flevostrand, de heer Slager
- Flevoboulevard, Annie Haverkort-Cortvriendt
- Flevo-Landschap, Jacob van Olst
- Flevo-Landschap, Regien Nelis
- HISWA, Gerdina Krijger-van Dijk
- Horeca Nederland, Dominique Tettero
- Kamer van Koophandel, Wouter Weyers
- LTO (Dronten), Peter Vereecken
- Meerpaal, Olaf Dijkstra
- Minicamping P90, Mevrouw Radersma
- Natuurmonumenten, Age Boonstra
- NORT Flevoland, Jacqueline Lijs-Verhoeven
- NORT Flevoland, Annemarie Bakker
- Provincie Flevoland, Simon Broekhuizen
- RECRON, Arjan Kuiper
- Staatsbosbeheer, Karel Matthijs
- STIP, Jos van Dalfsen
- STIP/bibliotheek, Han de Vries
- Toerisme Flevoland, Rinkje Tromp
- Waterrecreatie Advies, Reinier Steensma
- Winkeliersvereniging Biddinghuizen, Jan Schuurhuis
- Winkeliersvereniging Swifterbant, Koene Tietema
- Winkeliersvereniging Suydersee, Karl Horich

Bijlagen

Bijlage 1 Vrije tijd

De gemiddelde Nederlander beschikt over zo'n 45 uur vrije tijd per week.

"Vrije tijd is onvrij als:

- arbeid de vrije tijd beheerst
- als de vrije tijd besteed moet worden
- als onze maatschappij de vrije tijd beheerst
- als onze cultuur de vrije tijd beheerst
- de vrije tijd wordt opgedrongen.

Vrijtijdsbesteding biedt de mogelijkheid om even 'uit' de dagelijkse zorgen te breken"⁶⁹.

Mensen kunnen in hun vrije tijd diverse dingen ondernemen. Een onderscheid kan gemaakt worden in de volgende categorieën:

Dagrecreatie:

Voorzieningen voor openluchtrecreatie zoals stranden, hengelsport, golfbanen, outdoor/adventure, parken en recreatie om de stad. Cultuursector, grootschalige/kleinschalige attracties en evenementen, routes en verbindingen.

- Intensieve/grootschalige recreatiepunten/voorzieningen kan omschreven worden als: groot van omvang in zowel ruimtelijke, fysieke vorm als het aantal bezoekers. Daarnaast is de impact op de omgeving vrij groot.
- Extensieve/kleinschalige recreatiepunten zijn daarentegen klein van omvang met relatief weinig tot geen impact op de omgeving.

Waterrecreatie:

- jachthavens/ligplaatsen
- openbare aanlegplaatsen
- vaargebieden

Verblijfsrecreatie:

- Hotels, pensions en conferentieoord, Bed & breakfast, jeugdherbergen, vakantiehuisjes, kampeerreinen, bungalowparken, groepsaccommodaties

Cultuur, recreatie, sport en amusement

- beurzen, tentoonstellingen, braderieën e.d.
- evenementenhallen
- kermisattracties
- bioscoop, filmhuis e.d.
- theaters, schouwburgen, concertgebouwen
- recreatiecentra zoals attractieparken, speeltuinen
- dieren- en plantentuinen, kinderboerderijen
- Kunstgalerieën en –expositieruimten
- Musea
- Fitnesscentra, sauna's, zonnebanken, bronnenbaden e.d.
- Kansspelen

Horeca:

- restaurants
- Cafetaria, lunchrooms, snackbars, eetkramen e.d.
- ijssalons
- cafés

⁶⁹ Van der Poel, 2004

Bijlage 2 Overzichtskaart stranden en voorlanden

Bijlage 3 Overzicht verblijfsaccommodaties

Hotels/pensions

- Dorhout Mees
- Hotel het Galjoen
- Aquahotel Prinses Maxima

Bungalowparken

- De Bremerberg
- De Boschberg
- Vakantiepark Walibi World

Campings

- Molecaten Park Flevostrand
- Riviera Recreatie Centrum
- Camping De Ruimte
- Wisentbos
- Camping de Oase
- Aquacentrum Bremerbergse Hoek
- Recreatie De Abelen

Eilanden met kampeerterreinen

- De Kluut (Molecaten Park Flevostrand)
- Pierland (Aquacentrum Bremerbergse Hoek)
- Ral (Aquacentrum Bremerbergse Hoek)

Minicampings

- 't Hecht
- Minicamping P90
- 't Revehof
- Vereecken

Groepsaccommodatie

- Groepskampeerterrein De Wilgen/camping Buitenkunst Randmeer
- Groepskampeerterrein De Abbert

Verenigingsterreinen

- NCC
- NTKC

Bed & Breakfast

- Het Spijk
- 't Hecht
- Hof van Hagen

Jachthavens

- Aquacentrum Bremerbergse Hoek
- De Klink B.V.
- Flevostrand
- Gicom Jachtcentrum Ketelhaven B.V.
- REBBEL BV Inter Harbour Ketelmeer
- Riviera Recreatie Centrum
- Stichting Jachthaven Ketelmeer
- WSV Biddinghuizen
- WSV Dronten
- WSV Swift

Speciale vakantieverblijven

- Colombinehuis⁷⁰
- Tarpania's Hoeve⁷¹

⁷⁰ Vakantieverblijf dat zich richt op gezinnen met kinderen tot 18 jaar waarbij de kinderen om uiteenlopende redenen nauwelijks op vakantie kunnen bijvoorbeeld na een zware medische behandeling of een chronische ziekte.

⁷¹ Vakantieboerderij voor jeugdige kankerpatiënten en hun familie.

Bijlage 4 Bestemmingsplan buitengebied

Voor het agrarisch gebied betekent dat het college van B&W vrijstelling kan verlenen voor uitoefening van bepaalde deeltijdfuncties of een tweede tak van het bedrijf dat met het agrarisch bedrijf wordt gecombineerd. Met betrekking op toerisme en recreatie leidt dit tot een mogelijkheid om⁷²:

- Verkoop van ambachtelijke bewerking en verwerking van eigen, streekeigen en aanverwante agrarische producten. Voorwaarden:
 - Denk aan jam, sap, zuivel, wijn, brood, e.d. gemaakt van de agrarische producten geteeld in de nabije omgeving. Grootschalige productie hoort echter thuis op een bedrijventerrein. Enige detailhandel is mogelijk.
 - Relatie met het landelijk gebied. Ligging nabij het afzetgebied (woonkern en recreatie) is gunstig. Nabij de EHS letten op mogelijke negatieve effecten vanwege verkeer.
 - Maximaal 500 m², waarvan de verkoopruimte ten behoeve van detailhandel in eigen producten maximaal 200 m² mag beslaan. Dient binnen bestaande gebouwen te worden gehuisvest.
 - Opletten op geuroverlast en eventueel geluid en verkeersaantrekkende werking.
- Een educatief centrum. Voorwaarden:
 - Dit dient wel gerelateerd te zijn aan de landbouw en/of natuur. Uitbreiding met feesten en partijen is niet toegestaan.
 - Een locatie nabij het object van voorlichting ligt in de rede. Een goede bereikbaarheid is van belang. Verder kan het een aanvulling vormen in een meer recreatief gebied.
 - Binnen de bestaande gebouwen.
 - Let op verkeersaantrekkende werking en mogelijk verstoring die van de activiteit kan uitgaan.
- Een (kunst) atelier/galerie
 - Gedacht kan worden aan glas, keramiek, munten en sieraden.
 - Een ligging nabij het afzetgebied ligt in de rede. Er is sprake van een "kijk"-gehalte (recreatieve component).
- Een kinderboerderij. Voorwaarden:
 - Het houden van dieren, niet voor productie. De gelegenheid voor bezichtiging staat voorop.
 - Ligging nabij verzorgingsgebied ligt in de rede. Het kan een aanvulling zijn op andere recreatieve voorzieningen. Er kan een verkeersaantrekkende werking vanuit gaan.
 - Let op (dier)hygiënische aspecten en verkeersaantrekkende werking.
- Een groepsaccommodatie. Voorwaarden:
 - Een tijdelijke huisvesting voor maximaal vijftig personen met daarbij passende keuken, eetgelegenheid en aantal slaapplekken (in de vorm van slaapzalen).
 - Er wordt gestreefd naar een locatie nabij recreatieve en andere toeristische voorzieningen en recreatieve infrastructuur.
 - Bebouwing op het bouwperceel, geen bebouwing erbuiten.
 - Let op een verkeersaantrekkende werking.
- Kleinschalig kamperen. Voorwaarden:
 - Nu nog maximaal vijftien kampeermiddelen gedurende de periode 15 maart tot 1 november van elk jaar.
 - De activiteit kan een aanvulling vormen op de andere recreatieve voorzieningen. Aansluiting bij een (landelijk) voet- en fietspadennet ligt in de rede.
 - Het kampeerterrein moet aangelegd worden binnen de erfsingelbeplanting op het agrarische bouwperceel.
 - Let op afvalverwijdering en was- en toiletgelegenheid.
 - Was- en toiletgelegenheid moet binnen de bestaande bebouwing worden gerealiseerd.
 - Let op specifieke verordeningen.
- Bed and breakfast. Voorwaarden:
 - Het bieden van logies voor een kort verblijf voor een beperkt aantal personen.
 - Maximaal vijf kamers binnen de bestaande gebouwen.

⁷² Bestemmingsplan Buitengebied

- De activiteit kan een aanvulling zijn op andere recreatieve voorzieningen. Daarnaast zou kunnen worden aangesloten op bestaande (winkel)voorzieningen. Een redelijke bereikbaarheid is wenselijk.
- Let op mogelijke hinder vanuit de omgeving (geur, e.d.).
- Een theeschenkerij. Voorwaarden:
 - Maximale bedrijfsvloeroppervlakte van 100 m², er mogen geen buitenterrassen worden aangelegd.
 - Binnen bestaande bebouwing.
 - Er kan geen verkeersaantrekkende werking van uitgaan.
 - Het kan een aanvulling zijn op andere recreatieve voorzieningen. Voor de activiteit is de aanloop van belang, om welke reden een redelijke bereikbaarheid wenselijk is.
- Outdoor/sportactiviteiten centrum. Voorwaarden:
 - Locatie van waaruit buitensportactiviteiten worden georganiseerd en opslag materiaal.
 - Opslag van materiaal binnen de bestaande gebouwen.
 - Ligging nabij gebieden waar buitensportactiviteiten kunnen plaatsvinden ligt in de rede.
 - Let op een verkeersaantrekkende werking.

Het bestemmingsplan Buitengebied is van rechtswege goedgekeurd op 7 mei 2008.

Voor gebieden met een *bedrijfsbestemming* wordt het toegestaan dat de uitoefening van dit bedrijf gecombineerd kan worden met een nevenfunctie in de vorm van: een educatief centrum, een kinderboerderij, kleinschalig kamperen of een bed and breakfast waarbij dezelfde voorwaarden gelden als hierboven beschreven.

Voor de *bestemming woondoeleinden* geldt dat de gronden en bouwwerken in combinatie met het wonen mogen worden gebruikt voor logiesverstrekking ten behoeve van recreatieve bewoning. Daarbij wordt wel getoetst aan diverse aspecten:

- De bedrijvigheid moet gekoppeld zijn aan het gebruik van het woonhuis en daaraan ondergeschikt zijn.
- De ruimtes voor logiesverstrekking dienen in het woonhuis te worden ondergebracht. Vestiging mag niet plaatsvinden in de vrijstaande bijgebouwen.
- De vestiging mag geen onevenredig afbreuk doen aan de milieusituatie en ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven in de directe omgeving.
- Er mogen niet meer dan 3 appartementen per woonhuis worden gevestigd.

Bijlage 5 Flora- en faunawet

In de flora- en faunawet zijn in Nederland ongeveer 500 van de 36.000 soorten aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. Daarnaast is er een aantal uitheemse dier- en plantensoorten als beschermde soort aangewezen. Samenvattend zijn onder de flora- en faunawet als beschermde soorten aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende zoogdierensoorten (behalve de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis);
- alle van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten⁷³.

⁷³ www.minlnv.nl

**Vragenlijst toeristisch/recreatieve ondernemers
afdeling Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling
Gemeente Dronten**

Augustus 2007

Naam bedrijf	:	_____
Postbus + postcode	:	_____
Bezoekadres + postcode	:	_____
	:	_____
Contactpersoon/gesprekspartner	:	_____
Functie	:	_____
Telefoon	:	_____
E-mail	:	_____

DIT IS EEN KORTE VRAGENLIJST, HET INVULLEN DUURT ONGEVEER 10 MINUTEN

Omcirkelen wat van toepassing is/invullen waar nodig. Deze gegevens worden vertrouwelijk behandeld en zijn slechts voor intern gebruik.

ALGEMEEN

Kunt u in korte bewoording de aard van het bedrijf omschrijven.

Wat ervaart u als aantrekkelijke en niet aantrekkelijke factoren voor recreanten en toeristen in de gemeente Dronten?

Aantrekkelijk:

Minder/niet aantrekkelijk:

Wat ervaart u als kans(en) of bedreiging(en) voor uw onderneming?

Kans(en):

Bedreiging(en):

BEZOEKERS

Hoeveel bezoekers (dagattractie) of overnachtingen (verblijfsaccommodatie) ontvangt u gemiddeld per jaar?

Wat is het percentage binnen- en buitenlandse gasten? _____ % binnenlandse gasten _____ % buitenlandse gasten

DOELGROEP

Wat is de doelgroep waar u zich op richt? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ jongeren

☐ senioren (55+)

☐ gezinnen

☐ overig: _____

PROMOTIE

Hoe vindt promotie van uw bedrijf plaats om deze bezoekers te trekken? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

☐ advertenties

☐ beurzen

☐ internet

☐ folderverspreiding

☐ anders: _____

Hoe zou u Dronten op de kaart willen zetten?

Bent u tevreden over de gevestigde VVV in de Meerpaal?

☐ Ja

☐ nee, omdat _____

BEREIKBAARHEID

Bent u tevreden over de (toeristische) bewegwijzering in Dronten en naar uw bedrijf?

☐ ja, met _____

☐ nee, omdat _____

SAMENWERKING

Wat verwacht u van de gemeente Dronten op toeristisch-recreatief gebied?

Werkt u samen met andere toeristische ondernemers?

0 ja, met _____

0 nee, omdat _____

Heeft u behoefte aan samenwerking met andere toeristische ondernemers in Dronten?

0 ja, in de volgende vorm: _____

0 nee, omdat _____

Zou er een structureel overleg tussen de gemeente en recreatieondernemers moeten komen?

0 ja

0 nee, omdat _____

Zo ja, wat zou in dit overleg aan de orde moeten komen?

OVERIG

Heeft u nog andere ideeën, op of aanmerkingen?

**SVP vóór 17 september ingevuld retourneren d.m.v. bijgesloten antwoordenvolpoe.
Hartelijk dank voor uw medewerking!**

Bijlage 7 Verstuurde en geretourneerde vragenlijsten

Er is hierbij geprobeerd alle toeristisch-recreatieve ondernemingen te betrekken. Helaas zijn er enkele ondernemingen niet benaderd en geeft onderstaande niet de gehele sector weer.

Verstuurde vragenlijsten:

- Aqua Centrum
- Aquacentrum Bremerbergse Hoek
- Boerderij De Riete
- Buitenkunst Randmeer, terrein de Wilgen
- Bungalowpark De Boschberg
- Bungalowpark De Bremerberg
- Camping De Oase
- Camping de Ruimte
- Camping 't Wisentbos
- Dorhout Mees Golf- en Schietsportcentrum
- Gicom Jachthaven
- Het Spijk
- Het Colombinehuis
- Hof van Hagen
- Hotel het Galjoen
- Hotel-schip restaurant 'Prinses Maxima' / Rederij Rondvaarten Veluwemeer
- Inter Harbour
- Kabouterbos
- Minicamping P90
- Minicamping 't Revehof
- Minicamping Vereecken
- Molecaten Park Flevostrand
- NCC
- New Challenge outdoor & events
- NTKC
- Pension 't Hecht
- Recreatie De Abelen
- Rivièra Parc
- Shortgolf Swifterbant
- Stichting jachthaven Ketelmeer
- 't Spijk
- Walibi World

Geretourneerde/besproken vragenlijsten van:

- Boerderij de Riete
- Bungalowpark De Boschberg
- Bungalowpark De Bremerberg
- Camping De Oase
- Camping de Ruimte
- Camping 't Wisentbos
- Het Colombinehuis
- Hof van Hagen
- Hotel-schip restaurant 'Prinses Maxima' / Rederij Rondvaarten Veluwemeer
- Jachthaven Inter Harbour
- Minicamping P90
- Minicamping 't Revehof
- Minicamping Vereecken
- Molecaten Park Flevostrand

- NCC
- Pension 't Hecht
- Recreatie de Abelen/Optisport
- Rivièra Parc
- Shortgolf Swifterbant
- Stichting jachthaven Ketelmeer
- 't Spijk

Gesprekken (branche)organisaties en ondernemers

- Camping de Ruimte, Hans de la Mar
- Flevoboulevard en Flevostrand, de heer Slager
- Flevoboulevard, Annie Haverkort-Cortvriendt
- Flevo-Landschap, Jacob van Olst
- Flevo-Landschap, Regien Nelis
- HISWA, Gerdina Krijger-van Dijk
- Horeca Nederland, Dominique Tettero
- Kamer van Koophandel, Wouter Weyers
- LTO (Dronten), Peter Vereecken
- Meerpaal, Olaf Dijkstra
- Minicamping P90, Mevrouw Radersma
- Natuurmonumenten, Age Boonstra
- NORT, Jacqueline Lijs-Verhoeven
- NORT, Annemarie Bakker
- Provincie Flevoland, Simon Broekhuizen
- RECRON, Arjan Kuiper
- Staatsbosbeheer, Karel Matthijs
- STIP, Jos van Dalfsen
- STIP/bibliotheek, Han de Vries
- Toerisme Flevoland, Rinkje Tromp
- Waterrecreatie Advies, Reinier Steensma
- Winkeliersvereniging Biddinghuizen, Jan Schuurhuis
- Winkeliersvereniging Swifterbant, Koene Tietema
- Winkeliersvereniging Suydersee, Karl Horich

Bijlage 8 Toetsingskader initiatieven

Toetsing (van nieuwe initiatieven) op basis van de volgende aspecten:

- Positief effect op de directe en indirecte werkgelegenheid in Dronten
- Verrijking van het aanbod, meer van hetzelfde kan alleen bij toename van vraag uit de markt;
- Het aanbod dient inpasbaar te zijn in het landschap en de uitstraling van de gemeente;
- Het plan dient inpasbaar te zijn in de planologische en milieukaders van de gemeente, provincie en het rijk;
- Het plan dient inpasbaar te zijn in de Ecologische Hoofdstructuur
- Het plan dient te stroken met de doelstellingen van het IIVR
- Er dient een degelijk businessplan te zijn, met daarin duidelijkheid inzake de haalbaarheid, de termijn van realisatie en de financiering.

Het aanbod dient ook een bijdrage te leveren aan de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van de eigen inwoners van de gemeente.

Bijlage 9 Overzichtskaart zonerings

Bijlage 10 Lopende projecten en visies

Strategische Visie Oostkant Dronten

De Oostrand en de West-Oost as zijn tot in het voorjaar van 2007 speerpuntprojecten geweest van de provincie. Het nieuwe college van Gedeputeerde Staten heeft bij zijn aantreden echter besloten de regie over deze projecten over te dragen aan de gemeente Dronten. Zowel het college van B&W als de gemeenteraad zien de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme als één van de toekomstkansen voor de ontwikkeling van de gemeente. De Oostrand, waarin zich het merendeel van de toeristische en recreatieve voorzieningen hebben gevestigd, vervult evenwel een evenzo belangrijke rol op het gebied van natuurontwikkeling en natuurbescherming (EHS en Natura2000). Het samengaan van beide aspecten vraagt om een evenwichtig beleid. Het (be)sturen van de ontwikkelingen in de Oostrand, maar in het verlengde daarvan ook van de West-Oost as vraagt om visie en strategie. Deze twee samengevoegd moeten leiden tot een Strategische Visie Oostkant Dronten. De planning is dat deze eind 2008 gereed zal zijn.

Visie Ketelhaven

Ketelhaven is zowel in het gemeentelijke als het provinciale beleid aangeduid als recreatieconcentratiepunt. Inmiddels heeft zich bij de gemeente een aantal private partijen gemeld dat ruimtelijke initiatieven wil ontplooiën waardoor Ketelhaven zich kan ontwikkelen tot een toeristisch-recreatief knooppunt zoals altijd de bedoeling was. Enkele van deze partijen hebben eigendom in het gebied en investeren al langere tijd in dit gebied. Om plannen integraal af te kunnen wegen en te beoordelen op effecten is een integrale visie nodig. Met Lisman Interholding (BV) is in 2005 een intentieovereenkomst gesloten om te komen tot een plan dat voorziet in een recreatieve ontwikkeling van het buitendijkse gebied zoals de gemeente dat wenst. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van:

1. De bestaande landtong met recreatieappartementen, commerciële voorzieningen en ligplaatsen;
2. Ten oosten van de bestaande verenigingshaven een havenuitbreiding

Binnendijs liggen de accenten op de uitbreiding van het recreatieve verblijfskarakter⁷⁴.

Wet op de Openluchtrecreatie

Per 1 januari 2008 vervalt de Wet op de Openluchtrecreatie (WOR). De intrekking van de WOR past binnen het streven van het kabinet om de bureaucratie en regelzucht te verminderen. Dit betekent dat elke gemeente zelf haar kaders op het gebied van kamperen vast moet leggen in een kampeerbeleid⁷⁵.

Recreatiegebied Bremerberg (IIVR project)

Eén van de maatregelen van het IIVR, die nu nog in uitvoering is, is het stimuleren van recreatiegebied Bremerberg. Met de aanleg van een strand en een strekdam wordt bij de Bremerbergse Hoek in Biddinghuizen een kwalitatief hoogstaand recreatiegebied gecreëerd. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de private sector. De planning is dat de eerste fase van de geplande voorzieningen zoals de strekdam, landtong en parkeerplaats in 2010 gereed zijn. Vervolgens zal de private sector zorgen voor aanvullende voorzieningen zoals horeca⁷⁶. Binnendijs zal er een landgoedontwikkeling plaats vinden.

Nationaal Evenementen Terrein (NET)

Het nationaal evenementen terrein is gelegen naast Walibi World. Op dit terrein vinden nu al diverse festivals plaats zoals Lowlands en Arrow Rock. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Flevoland hebben zich onlangs (oktober 2007) uitgesproken voor een evenemententerrein bij Biddinghuizen. Samenvattend betekent het toekomstige NET een jaarrond gebruik van het terrein waar een aantal grootschalige evenementen zullen worden gehouden aangevuld met enkele kleinschalige evenementen.

Aanzet voor citymarketing

Citymarketing zal er vanaf 2008 voor moeten zorgen dat Dronten een onderscheidende positie verwerft zowel op het gebied van woningbouw, bedrijventerreinen en bezoekers. Citymarketing wordt ingezet met als gewenst resultaat een stijging van de bezoekers, een toename van inwoners, een voortgaande versnelling van de woningbouwproductie, een verbetering van de verkoopbaarheid van

⁷⁴ Gemeente Dronten (2008³)

⁷⁵ Gemeente Dronten (2008¹)

⁷⁶ IIVR nieuwsbrief (2007)

bedrijventerreinen, het aantrekken van investeringen en in het algemeen een versterking van identiteit en imago.

De aanzet voor citymarketing is al genomen voor de ontwikkeling van de nieuwe website en de huisstijl van de gemeente en wordt in de te ontwikkelen citymarketingstrategie nader onderbouwd. In de advertentielijst wordt gekozen voor een pay off, waarvan de essentie is weergegeven in de toekomstvisie, die voor alle beleidsvelden van toepassing is. Toerisme en recreatie krijgt, als één van de zeven ruimtebiedende perspectieven, een duidelijke plaats in de citymarketingstrategie.

Initiatieven vanuit de markt/derden

Buitenplaats Veluwemeer

Aan het Veluwemeer wordt de 'Buitenplaats Veluwemeer' ontwikkeld. Dit is een villapark met 200 recreatiewoningen en daarnaast 50 vrijstaande woningen, waar permanente bewoning is toegestaan. Het park is in drie deelgebieden ingedeeld: Wonen aan het water, wonen in en nabij het bos en wonen op de dijk⁷⁷.

Fleuroland

Het concept Fleuroland gaat uit van het thema bloemen en bollen. Fleuroland wil zich niet alleen richten op bloemen en plantenliefhebbers, maar vooral ook op gezinnen met kinderen. Fleuroland zal onder andere bestaan uit: modeltuinen, familieattracties, wandelpaden, een golfbaan en een ecozone⁷⁸.

Dorhout Mees

Bij Dorhout Mees kunnen bezoekers diverse activiteiten beoefenen zoals schietsport, golf, schaatsen op Flevonice, adventure en teambuildingsactiviteiten. Voor de toekomst staan er nog diverse plannen op stapel zoals ecolodges, een rijvaardigheidsterrein, een visvijver en een terrein voor paardensport⁷⁹.

Kamperhoek

Rijkswaterstaat heeft plannen voor de inrichting van een vogelrustgebied en een recreatievoorziening in het meest westelijke deel van het Ketelmeer in de hoek van de Ketelbrug met Flevoland. Het plan bestaat uit een vluchthaven met circa twintig aanlegplaatsen voor (grote zeil-)schepen en twee bruine vloot schepen, een vogelrustgebied, een recreatiestrand met een golfbreker en een parkeerplaats. Boten die afkomstig zijn van het IJsselmeer hebben op deze manier een afmeerlocatie als het 'spookt' op het IJsselmeer. Het Ketelmeer is dankzij de Ketelbrug een uitwijkmogelijkheid, omdat het daar bij (Noordwester)storm veel rustiger is. Daarnaast is Kamperhoek gunstig gelegen voor jachten en boten die afkomstig zijn van of koers zetten naar het IJsselmeer⁸⁰.

'Speelstad Dronten'

De ondernemer Hennie van der Most heeft ideeën om op de plek van de groenvoerdrogerij aan de Dronterweg een 'overdekt kinderpark' te maken.

Zuiderzee op Zuid

Tevens aan het Veluwemeer worden 157 luxe recreatieappartementen en -penthouses in verscheidene varianten gebouwd⁸¹.

⁷⁷ www.buitenplaatsveluwemeer.nl

⁷⁸ Ecorys Nederland Bv, 2006

⁷⁹ Gemeente Dronten, 2007³

⁸⁰ Tauw bv, 2005

⁸¹ www.zuiderzeeopzuid.nl

Bijlage 11 Gemeentelijke rollen en mogelijkheden

Mogelijke gemeentelijke rollen	Maatregelen/middelen
Overlaten aan marktpartijen	Beperkte rol van de gemeente, vooral stimuleren van samenwerking; planologische ontwikkelingen toetsen.
Coördinerend optreden en stimuleren	Door het initiëren van overleg, op basis van visies samenwerking en afstemming bewerkstelligen; de gemeente vervult de rol van aanjager.
Voorwaarden scheppen	Actievoorstellen (zoals beschreven in hoofdstuk 6) mogelijk maken in combinatie met andere processen door bestuurlijke, planologische en/of financiële maatregelen.
Creëren van aanvullend aanbod	In samenwerking met bedrijfsleven en/of organisaties en met inzet van gemeentelijke financiële middelen aanleggen en inrichten van aanbod, aanvullend aan particuliere initiatieven ter realisatie van beleidsdoelen (bijvoorbeeld kwaliteitsverbetering)
Planning, aanleg, (her-)inrichting en beheer	In eigen beheer en met eigen financiële middelen ontwikkelingen in stand houden met openbare voorzieningen en infrastructuur en behoefte van toerisme en recreatie.